

Jaarverslag 2018

Stichting Fortior

Venlo, 28 maart 2019

VOORWOORD RAAD VAN TOEZICHT	1
VERSLAG RAAD VAN TOEZICHT	2
VOORWOORD COLLEGE VAN BESTUUR	4
1. STICHTING FORTIOR	6
1.1 ONZE IDENTITEIT	6
1.2 ONZE MISSIE	6
1.3 ONZE WAARDEN	6
1.4 ONZE VISIE: WIJ ZIEN WAT JE KUNT WORDEN.....	7
1.5 STRATEGISCH BELEIDSPLAN 2016-2020.....	7
1.6 ONZE TOEKOMST	7
1.7 ORGANISATIE	7
1.8 BESTUURSMODEL EN GOOD GOVERNANCE.....	8
1.9 ZAKEN MET POLITIEKE OF MAATSCHAPPELIJKE IMPACT	10
1.10 HORIZONTALE VERANTWOORDING, COMMUNICATIE EN SAMENWERKING	10
1.11 SCHOLEN FORTIOR	11
2. ONDERWIJSKUNDIG	12
2.1 ALGEMEEN	12
2.2 ONDERWIJSOPBRENGSTEN	13
2.3 UITSTROOM	15
2.4 PASSEND ONDERWIJS	16
2.5 ONDERWIJS EN ONDERSTEUNING DOOR INFORMATIETECHNOLOGIE	18
2.6 VISIE.....	19
2.7 DESKUNDIGHEID	19
2.8 INHOUD EN TOEPASSINGEN	20
2.9 INFRASTRUCTUUR.....	21
2.10 ONDERWIJSINSPECTIE	23
2.11 KLACHTENREGELING	23
3. PERSONEELSBELEID (HRM)	24
3.1 KENGETALLEN HRM.....	24
3.2 OVERIG HRM	26
4. HUISVESTING	28
4.1 STRATEGISCH HUISVESTINGSBELEID	28
4.2 HUISVESTINGSPLAN	29
4.3 MEERJARIG ONDERHOUDSPAN (MOP)	30
4.4 RESULTATEN	30
5. FINANCIËN	31
5.1 ALGEMEEN	31
5.1. WERKDRUKMIDDELEN	31
5.2 PLANNING EN CONTROL.....	31
5.3 INVESTERINGEN	31
5.4 AFSCHRIJVINGEN	32
5.5 TREASURY.....	32

5.6	FINANCIËLE POSITIE EN RESULTATEN	33
5.6.1	<i>Resultaat jaarrekening 2018 versus begroting 2018.....</i>	34
5.6.2	<i>Resultaat jaarrekening 2018 versus jaarrekening 2017.....</i>	35
5.6.3	<i>Ontwikkeling balanspositie</i>	36
5.7	KENGETALLEN.....	37
5.8	CONTINUÏTEITSPARAGRAAF	39
5.8.1	<i>Prognose aantallen leerlingen.....</i>	40
5.8.2	<i>Meerjarenbegroting</i>	41
5.8.3	<i>Meerjarenbegroting baten en lasten</i>	41
5.8.4	<i>Risico's en onzekerheden.....</i>	42
5.8.5	<i>Meerjarenontwikkeling balans.....</i>	42
5.8.6	<i>Kengetallen.....</i>	43
5.9	RISICOMANAGEMENT	43
6.	JAARREKENING 2018.....	44
6.1	GRONDSLAGEN	44
6.1.1	<i>Grondslagen algemeen</i>	44
6.1.2	<i>Grondslagen voor waardering activa en passiva</i>	44
6.1.3	<i>Grondslagen voor bepaling van het resultaat.....</i>	46
6.1.4	<i>grondslagen voor het kasstroomoverzicht.....</i>	47
6.2	BALANS PER 31 DECEMBER 2018 (NA RESULTAATSBESTEMMING).....	48
6.3	STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2018.....	49
6.4	KASSTROOMOVERZICHT	50
6.5	TOELICHTING BEHORENDE TOT DE BALANS	51
6.5.1	<i>Vaste activa.....</i>	51
6.5.2	<i>Vorderingen.....</i>	51
6.5.3	<i>Liquide middelen</i>	52
6.5.4	<i>Eigen vermogen.....</i>	52
6.5.5	<i>Voorzieningen en langlopende schulden.....</i>	52
6.5.6	<i>Kortlopende schulden.....</i>	53
6.6	GEOORMERKTE DOELSUBSIDIES	54
6.7	TOELICHTING BEHORENDE TOT DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN	54
6.7.1	<i>Rijksbijdragen.....</i>	54
6.7.2	<i>Overige overheidsbijdragen en –subsidies</i>	55
6.7.3	<i>Overige baten.....</i>	55
6.7.4	<i>Personele lasten</i>	56
6.7.5	<i>Afschrijvingslasten.....</i>	56
6.7.6	<i>Huisvestingslasten.....</i>	57
6.7.7	<i>Overige lasten</i>	57
6.7.8	<i>Financiële baten en lasten.....</i>	58
6.8	OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN.....	59
6.9	WET NORMERING BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN PUBLIEKE EN SEMIPUBLIEKE SECTOR	59
6.10	NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN.....	62
6.11	OVERIGE GEGEVENS	62
6.12	GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM	62
6.13	ONDERTEKENING DOOR BESTUURDER EN TOEZICHTHOUDERS.....	63
6.14	CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT.....	64
6.15	GEGEVENS OVER DE RECHTSPERSOON	68

VOORWOORD RAAD VAN TOEZICHT

Nu we 2018 achter ons laten, zit Fortior halverwege de beleidsperiode 2016-2020. Waar 2017 vooral in het teken stond van het richten van de organisatie, in het maken van de plannen en het formuleren van beleid, is in 2018 vooral veel energie gestoken in het verder inrichten van de organisatie en het starten van de uitvoer van de gemaakte plannen.

Geconstateerd kan worden dat Fortior op schema zit. Maar zeker zo belangrijk of wellicht nog belangrijker is dat de betrokkenheid van eenieder bij dit proces groot is, met ruimte voor de eigen invulling en identiteit per school. Iedereen werkt dagdagelijks met veel energie en inzet aan de realisatie van de gestelde doelen. Dit stelt ons in staat om verder te werken aan de verbreding en het passend maken van onderwijs, met passie voor ieder kind. Hier staat Fortior nadrukkelijk voor! Dit in het licht van het continu en krachtig verbinden van de Fortior-strategie aan onze dagelijkse missie: bieden van ruimte voor kinderen en medewerkers om hun talenten maximaal te ontwikkelen en benutten.

In 2019 starten we met de voorbereiding op de nieuwe beleidscyclus 2020-2024. Bij de totstandkoming van het nieuwe strategische beleidsplan zal opnieuw de betrokkenheid en inbreng van alle stakeholders gevraagd worden. Met als doel te komen tot een gedragen en herkenbare visie, met een concrete aanpak. De ervaring uit het verleden leert dat we op de goede weg zijn!

In 2018 zijn er enkele wisselingen van schooldirecteuren geweest, na jaren van relatieve stabiliteit in de bezetting van deze strategisch belangrijke posities. Dat gegeven geeft dynamiek, en biedt ook weer nieuwe kansen en inzichten. Natuurlijk zal het directieteam zich opnieuw moeten zetten en vraagt dat de nodige tijd en energie van het College van Bestuur. Ook zullen de nieuwe directeuren Fortior en de visie van Fortior moeten leren kennen. Aan de andere kant brengt dit vernieuwing en nieuwe input die we moeten koesteren. En daarmee kan Fortior ook de komende jaren doorgroeien in haar ontwikkeling.

Het is goed te constateren dat we ook in 2018 onze stabiele financiële basis hebben vastgehouden en zelfs hebben kunnen verbeteren. Mede hierdoor kunnen we onze energie en middelen primair besteden aan de inhoud. De Raad van Toezicht heeft er vertrouwen in dat we deze basis ook de komende jaren kunnen behouden; een doorkijk naar de komende jaren geeft in ieder geval een positief beeld en dat geeft comfort.

In het hoofdstuk hierna gaan we in op de manier waarop de RvT zijn formele rol in het afgelopen jaar heeft ingevuld. De RvT heeft in 2018 een forse verandering ondergaan qua samenstelling. Drie leden van de RvT hebben om uiteenlopende redenen eind 2018 de Raad verlaten. Ik wil Frans Doesborg, Dini Straten en Josanne de Graaf bedanken voor de inbreng die zij hebben gehad de afgelopen jaren. Zij hebben een grote bijdrage geleverd aan het verder professionaliseren en ontwikkelen van de rol van toezichthouder, ieder op een eigen manier en vanuit het eigen vakgebied. Ik heb er vertrouwen in dat we met de drie nieuwe leden deze lijn kunnen vasthouden en de ontwikkeling kunnen doorzetten. De RvT bereidt zich hierop voor en speelt daar actief op in. Met als doel te komen tot modern toezicht van hoge kwaliteit en met respect voor ieders rol. Ik wens de nieuwe leden van de RvT, te weten Henk Janssen, Madeleine Kremers en Sandra in 't Zandt, daar veel succes bij en ik verheug me op de nieuwe samenwerking.

Ten slotte. De Raad van Toezicht spreekt grote waardering uit voor de grote inzet waarmee het College van Bestuur en alle medewerkers van Stichting Fortior hebben bijgedragen aan de bereikte resultaten en heeft het vertrouwen dat Fortior in 2019 in kwalitatief en financieel opzicht verder zal doorgroeien. De Raad van Toezicht wenst iedereen veel succes bij deze ambitie en uitdaging.

A.J.A. Eikenboom MBA,
voorzitter Raad van Toezicht

VERSLAG RAAD VAN TOEZICHT

In deze paragraaf legt de Raad van Toezicht (RvT) verantwoording af over de manier van toezicht houden. Concreet, vanuit een integrale optiek, over de uitvoering van de wettelijk toegewezen taken en uitgaande van de vastgestelde verantwoordelijkheden. Daarnaast over de manier waarop het College van Bestuur (CvB) ondersteund en geadviseerd is over beleidsvraagstukken en over financiële, personele en onderwijskundige uitdagingen.

De RvT bestaat uit vijf personen:

Functie	Naam	Bestuurslid sinds	1 ^e keer herbenoem(d)/baar	Aftredend
Voorzitter	De heer A.J.A. Eikenboom (Tom) MBA	1-10-2013	1-10-2017	1-10-2021
Vicevoorzitter	J.W.P. Meulenkamp (Jan-Willem), RA RC	10-12-2015	10-12-2019	10-12-2023
Lid	H.G.A.M. Janssen (Henk), drs.	1-7-2018	1-7-2022	1-7-2026
Lid	M.A.H. Kremers (Madeleine), drs.	1-7-2018	1-7-2022	1-7-2026
Lid	A.H.J. in 't Zandt (Sandra), mr.	1-7-2018	1-7-2022	1-7-2026

In 2018 hebben Frans Doesborg, Dini Straten en Josanne de Graaf om uiteenlopende redenen de Raad verlaten. De werving van nieuwe leden is uitbesteed aan Avance Venlo, op basis van een vastgesteld functieprofiel. De selectiecommissie heeft uit de voorgestelde kandidaten een voordracht gedaan aan de RvT, waarbij één kandidaat is voorgedragen door de GMR. Als resultante van het proces en de formele besluitvorming, zijn de drie opengevallen plaatsen ingevuld door Henk Janssen, Madeleine Kremers en Sandra in 't Zandt. De nieuwe leden zijn onder meer via een boarding day op 18 mei 2018 wegwijs gemaakt in de structuur en werkwijze van Fortior.

In 2018 heeft de RvT vijfmaal vergaderd. De agenda wordt vastgesteld aan de hand van een vastgestelde planning- en -controlcyclus. Daarnaast werd de Raad aan de hand van drie periodieke management rapportages (Marap) integraal geïnformeerd over de ontwikkelingen bij Fortior. Met deze cyclus en managementinformatie houdt de RvT toezicht op de rechtmatige verwerving en rechtmatige en doelmatige besteding van de middelen.

In de zomer van 2018 reflecteerde de Raad, zoals elk jaar, op het eigen functioneren, onder meer op basis van het eerdere overleg met professor Goodijk over de maatschappelijke ontwikkelingen en verwachtingen over de rol als toezichthouder en onze eigen visie daarop. Primair gaat het daarbij om de manier waarop het toezicht zich ontwikkelt en wat dat betekent voor het functioneren van de Raad. Dit proces krijgt de komende jaren een vervolg, mede met input van de nieuwe leden.

De toezichthoudende taak is breed en veelomvattend. Gezien het grote aantal onderwerpen, de diversiteit en omwille van efficiëntie en effectiviteit werkt de RvT met commissies. Er zijn er nu drie: de commissie Werkgeverschap (Sandra in 't Zandt en Tom Eikenboom), HR & Onderwijs (Henk Janssen en Madeleine Kremers) en de commissie Bedrijfsvoering (Jan-Willem Meulenkamp en Tom Eikenboom). Deze commissies vergaderen periodiek en adviseren de RvT als geheel. Besluiten vallen uiteindelijk in de RvT-vergadering.

In de vergadering van 13 juni 2018 heeft de RvT de meerjarenbegroting voor 2018-2022 vastgesteld.

In april 2018 heeft de commissie Bedrijfsvoering uitgebreid overleg gehad met de externe accountant en positief geadviseerd over jaarrekening en jaarverslag 2017. De jaarrekening 2017 alsmede het jaarverslag 2017 zijn in de RvT-vergadering van 19 april 2018 goedgekeurd.

De externe accountant is in de vergadering van 13 juni 2018 herbenoemd voor de controle van de jaarrekening 2018, incl. de voorafgaande interim-controle. Het contact met de accountant is open, kritisch-constructief en professioneel.

Naast de reguliere vergaderingen is er periodiek, en waar gewenst op afroep, bilateraal overleg tussen de voorzitter van de RvT en de voorzitter van het CvB. Waar en wanneer nodig ook met andere leden van de Raad.

Omdat de Raad veel waarde hecht aan voeling met de praktijk, vinden er normaliter per jaar tweemaal schoolbezoeken plaats. In 2018 bleef dit echter door planningsperikelen beperkt tot een. Zo bezocht de RvT op 15 juni 2018 de Talentencampus Venlo en St. Willibrordusschool.

Daarnaast neemt de RvT als stakeholder deel aan de netwerkbijeenkomsten van Fortior. Het afgelopen jaar was laaggeletterdheid het thema.

Het contact met de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad (GMR) van Fortior is professioneel en op afstand conform de rollen die de GMR en de RvT spelen. Een goed voorbeeld daarvan was de wijze waarop de nieuwe leden van de RvT zijn geworven, in samenwerking en samenspraak met de GMR. In 2018 zijn de contacten aangehaald, nog steeds passend in de rolinvulling. Conform de cao is er tweemaal per jaar formeel of informeel contact met de GMR met een delegatie van de Raad van Toezicht.

De RvT, en meer specifiek de commissie Werkgeverschap, voorziet in het werkgeverschap voor het CvB. Zij werkt volgens een professionele gesprekscyclus, bestaande uit plannings-, voortgangs- en beoordelingsgesprekken. De RvT heeft een protocol opgesteld, waarin zijn werkgeversrol jegens het CvB is vastgelegd.

We kijken in dit jaarverslag terug op 2018, een jaar waarin hard gewerkt is om ons onderwijs en onze organisatie waar mogelijk te verbeteren. Ik hoop dat u met veel plezier kennisneemt van dit overzicht van onze ontwikkelingen en activiteiten in 2018.

Fortior staat voor toekomstbestendig onderwijs op maat. Onze plannen en doelen zijn gericht op het maximale voor ieder kind. In dit jaarverslag kunt u lezen hoe wij hier in 2018 aan gewerkt hebben en hoe we de ons beschikbaar gestelde middelen daarbij gebruikten. Dat was alleen maar mogelijk door een grote inzet van onze medewerkers en de constructieve samenwerking met partners.

In het directieteam hebben zich enkele wijzigingen voorgedaan. Johan Stevens is vanaf 1 mei in dienst bij BCO; de hierdoor bij de Talentencampus ontstane vacature is begin 2019 ingevuld. Bij Taal & leen en Groeneveld is per 1 augustus Pieter Classen als tweescholen-directeur aangetreden. Ook de open plek die ontstond door het vertrek van Koen Kemps bij Sterrenpad 't Ven en De Zuidstroom is, gedeeltelijk met interne kandidaten, goed ingevuld. Voor de interne vacatures die daardoor ontstonden, onder meer die van bovenschoolse ondersteuningscoördinator, is dankzij interne mobiliteit is ook een mooie oplossing gevonden.

Onze kleinschalige pilot met vrijwillige mobiliteit in schooljaar 2017-2018 is met succes afgerond en is daarom ook in 2018-2019 voortgezet. Mobiliteit om formatieve redenen zullen we naar verwachting in de laatste maanden van 2018-2019 bespreken, om er zeker van te zijn dat al onze scholen de noodzakelijke formatie goed kunnen invullen.

Het nieuwe schooljaar is gestart met een goede personele bezetting van leraren, ondanks dat het aanbod van nieuw en jong personeel helaas nog niet overhoudt. Nadrukkelijk aandachtspunt is het risico bij ziekte en vervanging, want er is regionaal een structureel tekort aan korttijdelijk personeel. Wij zijn daarover met hbo-opleidingen en met gemeente en provincie in gesprek, maar een houdbare oplossing is nog niet in zicht.

Aan het einde van schooljaar 2017-2018 hebben we de voortgang van ons Strategisch Plan geëvalueerd, waarmee het tweede jaar van onze vierjarige cyclus is afgesloten. De doelen en concretisering voor schooljaar 2018-2019 zijn vastgesteld. Deze zijn door alle scholen vertaald in hun jaarplannen. Parallel daaraan zijn we begonnen ons in het lopende schooljaar voor te bereiden op het procesmatige plan voor de volgende beleidsperiode van 2020 tot 2024.

We waren niet tevreden over de onderwijsopbrengsten bij de Cito-toetsen eind groep 8 afgelopen jaar: ze lagen op het landelijk gemiddelde niveau. Ons streven ligt hoger. Maar gezien de achtergrond van de ingestroomde kinderen mogen we misschien toch tevreden zijn met de bereikte resultaten. Onze regio kent een toestroom van zwakkere taalgroepen, waardoor ons streven om bovengemiddelde resultaten te halen meer dan een uitdaging is. Punt van bespreking intern, met collega's en de schoolinspectie is, of het gegeven van de zwakke taalgroepen niet meer moet worden meegewogen bij de interpretatie en beoordeling van de scores.

In het afgelopen jaar is een stakeholdersbijeenkomst gehouden over laaggeletterdheid. Het percentage laaggeletterden in onze regio ligt hoog, zodat onze scholen zich voor een extra uitdaging gesteld zien.

Ook bij Fortior hebben we veel geregeld voor de inwerkingtreding van de nieuwe Europese wetgeving op het gebied van privacy- en gegevensbescherming per 25 mei 2018. De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) vervangt de eerdere Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp). Naast het voldoen aan de regelgeving is van groot belang dat onze organisatie zich bewust is van de praktische betekenis

van de nieuwe regels, en zich daar ook naar gedraagt. Wij werken er intensief aan om dit te realiseren, zowel door voorbeeldgedrag van leidinggevendenden als door regelmatige trainingen.

De Europese aanbesteding nieuwe hardware is eind schooljaar 2017-2018 met succes afgerond en alle Fortior-scholen zijn inmiddels voorzien van de nieuwe laptops. Tevens zijn we in de tweede helft van 2018 begonnen aan de realisering van een voldoende dekkend wifinetwerk. Dit is begin 2019 voor alle scholen gerealiseerd.

Wij zijn bijzonder verheugd over het beschikbaar komen van de werkdruk gelden. De personeelsleden hebben per school een gedetailleerd plan gemaakt voor de inzet van deze extra gelden om tot verlaging van de werkdruk te komen. De plannen zijn na goedkeuring van de P-MR van iedere school in uitvoering genomen. In het voorjaar van 2019 zullen we een en ander evalueren.

Op het gebied van huisvesting is de in december 2018 getekende budgetovereenkomst vermeldenswaard. Het is een belangrijke stap om samen met de gemeente de kwaliteit van onze huisvesting ook in de toekomst op hoog niveau te kunnen houden of brengen.

In financieel opzicht houden we nog steeds een mooie balans tussen onze onderwijsinkomsten en onze uitgaven, het gehele schooljaar 2017-2018 is dan ook met een licht positief resultaat geëindigd.

Het kalenderjaar 2018 is met een substantieel positief resultaat afgesloten, aanleiding om op zeer korte termijn alsnog middelen in te zetten op kwetsbare punten in onze ontwikkeling. Mede met het oog op de voortgang van de realisatie van de doelen uit ons strategisch plan zullen we nagaan waar extra aandacht nodig is. Concreet valt daarbij te denken aan uitbreiding van onze vervangingspool, inkoop van professionaliseringsbegeleiding, extra aandacht voor taal en extra ruimte voor passend onderwijs.

Het verdere verslag geeft meer in detail toelichting op de genoemde punten.

Ik wens u ook dit jaar weer veel leesgenoegen en houd me zeer aanbevolen voor uw suggesties of vragen.

Peter van Eijk,
voorzitter College van Bestuur

1. STICHTING FORTIOR

1.1 ONZE IDENTITEIT

Stichting Fortior verzorgt katholiek en protestants-christelijk onderwijs en speciaal basisonderwijs in de stadsdelen Arcen, Lomm, Velden en Venlo van de gemeente Venlo.

Wij zijn een onderwijsstichting met een open identiteit. Fortior werkt vanuit een gemeenschappelijke visie op waarden die we kinderen willen meegeven, zoals saamhorigheid, naastenliefde, solidariteit, rechtvaardigheid en moreel besef. Christelijke tradities, rituelen en Bijbelverhalen kunnen daarbij een belangrijke rol spelen.

Onze organisatie staat open voor alle leerlingen, ongeacht herkomst en overtuiging.

Op dertien scholen voor regulier basisonderwijs en een voor speciaal basisonderwijs verzorgen we met 254 medewerkers passend onderwijs aan 2.453 kinderen van vier tot dertien jaar. Fortior-scholen kenmerken zich door sterk, eigentijds onderwijs van hoge kwaliteit, met bovengemiddelde opbrengsten op de basisvaardigheden. We denken groot en hebben oog voor details, we maken tastbaar waarin we geloven.

Fortior is vitaal, bruist van energie en inspiratie en we durven nieuwe zaken te proberen. We zoeken daarbij de balans tussen de realiteit van vandaag en de werkelijkheid waarnaar we streven. Vanuit de ontwikkelbehoeften van leerlingen werken we aan het onderwijs van morgen. We bieden ruimte voor kinderen en medewerkers om hun talenten te ontwikkelen en benutten. We versterken competenties en trots van medewerkers en we zijn herkenbaar als aantrekkelijk onderwijsmerk voor ouders en ketenpartners met wie we nauw samenwerken.

1.2 ONZE MISSIE

**LEERLINGEN BEGELEIDEN TOT ZELFBEWUSTE EN GELUKKIGE JONGE MENSEN,
DIE SUCCESVOL ZIJN IN HET VOORTGEZET ONDERWIJS EN MET ELKAAR
VERANTWOORDELIJKHEID NEMEN VOOR EEN GEZONDE TOEKOMST.**

Fortior, dat zijn we allemaal. Wij hebben oog voor mens en resultaat en we werken opbrengstgericht samen. Daarbij stimuleren we creatief, probleemoplossend en reflectief denken.

1.3 ONZE WAARDEN

Vanuit onze missie definiëren we drie kernwaarden die voorwaarde zijn om onze visie te realiseren. Dit zijn onze ontwikkelwaarden: een voortdurende referentie voor ons handelen en onze keuzes, en de basis voor onze ambities.

- We zijn **vitaal**: in een veilige en gezonde omgeving dragen we bij aan continue ontwikkeling, geluk en welzijn van alle leerlingen en medewerkers en stimuleren we plezierig leren en werken.
- We zijn **verantwoordelijk**: we zijn eigenaar van onze ontwikkeling en nemen initiatief om maximaal bij te dragen aan gezamenlijke doelen, we hebben oog voor elkaars belangen en voor het grote geheel, we geven ruimte en vertrouwen, geven elkaar feedback, feedforward en complimenten.
- We zijn **verbindend**: we checken of we elkaar goed zien, begrijpen en meenemen in wat we denken en doen. We creëren uitnodigende en betekenisvolle leeromgevingen, leren van en met elkaar en werken zowel in als buiten school samen met ouders en ketenpartners.

Onze waarden tonen we in wat we vertellen en wat we doen. Door elkaar de juiste vragen te stellen, maken we de verbinding tussen het Fortior-verhaal, het schoolverhaal en ieders persoonlijke verhaal.

Fortior versterkt en vernieuwt:

- Educatieve spil in de wijk of het dorp.

- Eigentijds onderwijs.
- Talenten ontwikkelen, oog voor meerbegaafdheid.
- Houding, gedrag leerlingen, sociaal-emotionele ontwikkeling, creatief, proactief.

1.4 ONZE VISIE: WIJ ZIEN WAT JE KUNT WORDEN

- We maken actieve verbindingen met partners in wijk of dorp.
- We zijn zelf verantwoordelijk voor onze ontwikkeling.
- We leren betekenisvol door het stimuleren van een brede cognitieve en sociaal-emotionele ontplooiing.
- We zorgen voor een veilige en uitdagende omgeving, waarin iedereen meetelt en zichzelf mag zijn.
- We staan voor eigentijds en toekomstgericht onderwijs.
- We prikkelen brede ontplooiing vanuit eigen mogelijkheden en talenten.
- We borgen en versterken optimale leeropbrengsten.

1.5 STRATEGISCH BELEIDSPLAN 2016-2020

Sinds augustus 2016 is ons huidige beleidsplan in werking. De vertaling in hanteerbare en concrete doelen is goed op gang gekomen, zodat we nu een en ander op voortgang kunnen bewaken.

Zo blijven we vanuit onze visie werken, plannen, handelen, evalueren, begroten en communiceren.

1.6 ONZE TOEKOMST

Wat gaan we in 2020 zien op onze scholen? We zijn in dat jaar nog steeds gericht op leeropbrengsten, op houding en gedrag van leidinggevend en leerkrachten. Door elkaar aan te spreken, door focus, door met elkaar te delen. Orthobeelden en passend onderwijs blijven belangrijk. Kernpunten van wat we willen bereiken zijn:

Behouden en uitbouwen

- Onze scholen dragen hun identiteit zo uit dat bedoeling en beleving overeenstemmen.
- Onze scholen realiseren hoge opbrengsten op de basisvaardigheden.
- Onze professionals begeleiden leerlingen tot verantwoordelijke burgers voor wie duurzaamheid telt.
- Onze professionals tonen en onderhouden hun vakmanschap.

Versterken en vernieuwen

- Onze scholen zijn actieve samenwerkingsscholen, met een regierol in wijk of dorp.
- Onze professionals ontwerpen inspirerend en eigentijds onderwijs.
- Onze professionals realiseren passende brede talentontwikkeling voor alle leerlingen.
- Onze professionals stimuleren leerlingen tot creatief, proactief en zelfverantwoordelijk leren.

1.7 ORGANISATIE

Organisatiestructuur

De veertien scholen van de stichting liggen in de stadsdelen Venlo, Arcen, Lomm en Velden. Fortior heeft aan het eind van dit verslagjaar 254 medewerkers en verzorgt onderwijs voor 2.453 kinderen (1 oktober 2018). De stichting wordt bestuurd en begeleid via verschillende organen:

- De Raad van Toezicht (RvT)
- College van Bestuur (CvB)
- Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad (GMR).

Raad van Toezicht

De RvT houdt met vijf leden toezicht op het CvB. Hoe dit gebeurt, is hiervoor al toegelicht.

College van Bestuur

Het CvB is eenhoofdig. Deze functie wordt uitgevoerd door de heer drs. Peter H.M. van Eijk. Hij is verantwoordelijk voor de dagelijkse leiding en wordt bijgestaan door een aantal stafmedewerkers. Daarnaast zijn er acht schooldirecteuren, waarvan er inmiddels zes elk de directie voeren over twee scholen. Twee directeuren hebben elk één school onder zich.

Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad

De GMR bestaat per 31 december 2018 uit vier ouders en vijf personeelsleden. Hij vervult een constructieve en kritische rol ten aanzien van beleid en begroting, en geeft zo invulling aan zijn wettelijk vastgelegde instemmings- en adviesbevoegdheden.

1.8 BESTUURSMODEL EN GOOD GOVERNANCE

Code Goed Bestuur in het Primair Onderwijs

Het CvB en de RvT onderschrijven de *Code Goed Bestuur in het Primair Onderwijs* volledig en handelen daarnaar. Ook in 2018 is niet van deze code afgeweken. Het bestuursmodel van Stichting Fortior is gericht op continuïteit, waarin de optimale en brede ontplooiing en ontwikkeling van elk individueel kind wordt nagestreefd.

Functiescheiding bestuur en intern toezicht

Fortior heeft een heldere scheiding tussen bestuur en toezicht. Het CvB is verantwoordelijk voor het bestuur en de RvT voor het interne toezicht. Het strategisch beleid vereist een krachtig managementteam om de gestelde doelen te realiseren. Er wordt organisatorisch ingezet op drie aspecten:

- Samenwerking RvT, CvB en schooldirecteuren
- Management- en bestuursstructuur
- Planning en control.

Met staffuncties op stichtingsniveau zorgen we ervoor dat noodzakelijke expertise voor alle scholen beschikbaar is.

Met twee werkgroepen, gevormd uit de schooldirecteuren, wordt invulling gegeven aan het strategisch plan:

- Werkgroep O₃: deze richt zich op alle initiatieven die ertoe bijdragen brede kindontwikkeling en het ontwikkelings- en ontplooiingsonderwijs (O₃) van onze scholen te optimaliseren.
- Werkgroep Competente medewerkers.

De werkgroepen zorgen voor uitwerking, planning en realisatie van de acties die voortvloeien uit ons strategisch plan.

Organisatie en good governance

Met deze organisatiestructuur verdeelt Fortior de taken en bevoegdheden zo dat de verantwoordelijkheden zo laag mogelijk in de organisatie liggen. Beleid en organisatie zijn zo ingericht dat het mogelijk is flexibel te reageren op gewijzigde omstandigheden. De uitvoering van het strategisch beleid wordt ondersteund met planning en control en risicomanagement.

Het CvB formuleert samen met de afzonderlijke scholen hun onderwijsdoelen en stelt vast hoe getoetst wordt of deze bereikt zijn. De schoolplannen en het jaarplan op stichtingsniveau vormen hiervoor het belangrijkste referentiekader. De begrotingen worden in lijn hiermee opgesteld.

Het CvB werkt in overleg met de scholen het begrip kwaliteit uit voor de betreffende school en stelt vast hoe de kwaliteit van organisatie en onderwijs getoetst wordt.

Transparantie en verantwoording

Het CvB handelt transparant en actief openbaar: het verstrekt uit eigen beweging relevante inlichtingen en gegevens aan belanghebbenden, zoals ouders, personeel, RvT en GMR.

De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het beleid ligt bij CvB en management. De realisatie van de strategische doelen ligt primair bij de werkgroepen. Hierin hebben alle directeuren een taak. Verder moeten zij verticale verbanden tot stand brengen, vooral door de afstemming tussen doelen op strategisch niveau en de realisatie per school. Dit krijgt zijn beslag in vierjarige schoolplannen en de bijbehorende jaarplannen. Het CvB heeft ten minste twee keer per jaar overleg met elk schoolteam. Hierin leveren alle betrokkenen rechtstreeks hun bijdrage aan het beleid en de uitvoering daarvan.

Toezicht door Raad van Toezicht

De RvT is samengesteld op basis van diversiteit in deskundigheid, ervaring en maatschappelijke betrokkenheid. De Raad oefent het toezicht uit op een actieve, positief-kritische en onafhankelijke manier. De RvT ontvangt een vergoeding, waarvan het bedrag inclusief sociale lasten is vermeld in de jaarrekening.

Financiële deugdelijkheid

Het CvB zorgt voor een deugdelijke bedrijfsvoering. Deze is allereerst gericht op het realiseren van het strategisch beleid, met primair het oog op onderwijsopbrengsten, daarnaast op risicomanagement en financieel beheer. De uitvoering wordt verantwoord in dit jaarverslag. Op het gebied van financieel beheer speelt de commissie Bedrijfsvoering, waarin RvT, CvB en de manager Bedrijfsvoering vertegenwoordigd zijn, een actieve en kritische rol.

De realisatie van onze O₃-doelstellingen blijft leidend in ons dagelijks handelen. De volledige bedrijfsvoering, zowel voor inzet van middelen als voor beoogde resultaten, wordt intensief gevolgd, ook met periodieke rapportages.

In 2014 hebben wij ervoor gekozen een deel van onze reserves, onder meer ontstaan door het overschot van 2013, tussen 2014 en 2017 extra in te zetten voor onderwijsdoelen. Door deze investering in de kwaliteit van onze organisatie gaven we een aantal jaren meer uit dan we ontvingen. Eerder dan destijds gepland hebben wij al vanaf 2017 weer een volledig kostendekkende exploitatie.

Het resultaat 2018 is 173.000 euro positief (tegenover een begroot resultaat van 0), waar we in 2017 eindigden met een nihil saldo. Fortior heeft na het resultaat van 2018 nog steeds een voldoende stevige vermogenspositie.

Fortior voert een conservatief financieel beleid, waarbij vooral de inkomstenkant voorzichtig ingeschat wordt. Hiermee bouwen we onze financiële planning op solide (meerjaren-)begrotingen.

Planning- en controlactiviteiten richten zich vooral op het zo vroeg mogelijk signaleren van de eventuele noodzaak tot bijsturing. De schooljaarbegroting 2018-2019 is kostendekkend, evenals de meerjarenbegroting. De meerjarenbegroting bevat een aantal scenario's om tijdig en adequaat te kunnen inspelen op de nieuwste ontwikkelingen, zoals leerlingaantallen en overheidsinformatie.

Er worden geen separate activiteiten op het gebied van Onderzoek & Ontwikkeling uitgevoerd.

1.9 ZAKEN MET POLITIEKE OF MAATSCHAPPELIJKE IMPACT

In 2018 is er door de overheid werk gemaakt voor een structurele salarisverbetering voor leraren in het primair onderwijs. Helaas zijn onderwijsondersteunend personeel en directeuren niet in deze salarisverbetering meegenomen. Om de werkdruk het hoofd te bieden hebben scholen en leraren de beschikking gekregen over een budget, de zogenaamde werkdrukkiddelen. De eerste ervaring met deze middelen is positief. Toch blijkt dat de sector financieel nog onvoldoende aantrekkelijk. Het onderwijs kampt daardoor met een ernstig tekort aan personeel, leraren en leidinggevend. Het primair onderwijs blijft salarieel achter bij andere onderwijssectoren.

De PO-Raad vraagt de Tweede Kamer zich in te zetten voor duurzaam lerarenbeleid dat effectief is op de korte en lange termijn. De sectororganisatie vraagt het kabinet de regie te nemen en de regionale aanpak lerarentekort beter te coördineren. Daarnaast denkt de PO-Raad dat een landelijke wervings- en imagocampagne kan helpen bij het aantrekken van nieuwe leraren.

Gezien de lokale aard van onze activiteiten is internationalisering bij onze organisatie niet van toepassing.

1.10 HORIZONTALE VERANTWOORDING, COMMUNICATIE EN SAMENWERKING

Gemeenschappelijke medezeggenschapsraad

De GMR houdt zich voornamelijk bezig met de advisering en instemming op stichtingsniveau. Op 31 december 2018 bestond de raad uit vier ouders en vijf personeelsleden en vertegenwoordigt zo personeel en ouders van de leerlingen.

In 2018 is er één ouderlid afgetreden en zijn er twee ouderleden toegetreden. Verkiezingen waren niet nodig, omdat er nog een vacature was.

Missie en doelstelling van de GMR zijn het nastreven en bewaken van optimaal beleid voor maximale ontwikkeling en ontplooiing van de kinderen en de werknemers van Fortior en ook voor de stichting in het algemeen.

GMR-cultuur

De bijeenkomsten met het CvB verlopen in een sfeer van respect en openheid over en weer met een zo volledig en tijdig mogelijke uitwisseling van informatie. In deze ambiance heeft de GMR ook in 2018 proactief meegedacht over ontwikkelingen in Fortior en haar omgeving. Zo heeft de raad volop invulling gegeven aan de missie om optimaal beleid voor maximale ontwikkeling en ontplooiing mogelijk te maken.

GMR-communicatie

Overleg vindt op veel momenten plaats. Dit is de basisstructuur:

- Met het CvB zijn jaarlijks zes plenaire bijeenkomsten en waar nodig extra bijeenkomsten over voorgenomen en gerealiseerd beleid. Daarnaast is er regelmatig afstemmingsoverleg tussen CvB en GMR-geledingen.
- Aan de plenaire bijeenkomsten vindt intern vooroverleg plaats.
- Overleg met de RvT vindt plaats op initiatief van de geledingen.

De informatie-uitwisseling met medezeggenschapsraden en ouders gebeurt per nieuwsbrief. De MR'en verspreiden deze onder ouders en personeel. Daarnaast is deze op de website van Fortior publiek toegankelijk.

Via Edusquare en gmr@fortior.nl kunnen alle belanghebbenden rechtstreeks contact opnemen met de GMR.

Netwerkbijeenkomsten

Wij hechten veel waarde aan goede contacten met onze stakeholders. Onderwijs is in onze visie meer dan wat tussen halfnegen en halfvier op school gebeurt. Voor een brede ontwikkeling van kinderen is de inhoudelijke samenwerking en afstemming met partners belangrijk.

Sinds enkele jaren heeft Fortior mede om die reden netwerkbijeenkomsten voor stakeholders georganiseerd. Zo bieden we een podium voor ontmoeting en kennisdelen.

In april 2018 hielden we een netwerkbijeenkomst over taalachterstanden. De regio Venlo blijkt met relatief veel taalproblemen te kampen. De taalachterstanden, zowel bij allochtonen en autochtonen, zijn hoger dan landelijk. Instromende leerlingen starten dan ook met een achterstand in het onderwijs. De invloed op de leerresultaten is aantoonbaar. Er zijn zowel in als buiten het onderwijs veel initiatieven om hier aandacht aan te besteden. De netwerkbijeenkomst leert dat afstemming van deze initiatieven beter kan. Naar aanleiding van de bijeenkomst is hier ook al werk van gemaakt.

Communicatie

Met onze externe communicatie willen we de unieke positionering van iedere Fortior-school uitdragen. Vanuit het strategisch beleidsplan is door alle scholen geconcretiseerd hoe de eigenheid en de unieke krachtpunten van elke school optimaal gecommuniceerd kunnen worden. Centraal staan de ontwikkelingsvraag van kinderen en de vraag hoe ouders als stakeholder en partner betrokken kunnen worden bij de schoolplannen. Bij deze integrale benadering hoort de inrichting van onze websites, nieuwsbrieven en de communicatie met ouders.

1.11 SCHOLEN FORTIOR

De volgende scholen behoren tot de stichting:

Fortior school	Brin	Adres	Postcode/locatie	Aantal leerlingen	Directeur (2018)
Kleur-Rijk	05DV	Wolweversstraat 1	5904 PG Venlo	73	Marianne Sikkema
De Zuidstroom	030K	Pastoor Op Heijstraat 26	5912 BT Venlo	226	Koen Kemps, vanaf 1 augustus Jan Labee a.i.
St. Willibrordusschool	16PD	Gulikstraat 196	5913 EK Venlo	196	Eric Classens
TCV speciaal basisonderwijs	06IZ	Rijnbeekstraat 8	5913 GB Venlo	80	Frans Vullings
TCV basisonderwijs	03NU	Rijnbeekstraat 8	5913 GB Venlo	231	Frans Vullings
Groeneveldschool	03XJ	Wethouder Receveurlaan 5	5913 SR Venlo	220	Jan Labee a.i., vanaf 1 augustus Pieter Classen
School aan de Vijver	05TV	Vijverhofstraat 2	5913 TV Venlo	271	Eric Classens
De Meule	03OT	Molenstraat 21	5914 XS Venlo	205	John van de Ven
Nova Montessori	03OT	Molenstraat 21	5914 XS Venlo	113	John van de Ven
Taal & Ient	06NM	Leutherweg 197	5915 CG Venlo	68	Jan Labee a.i., vanaf 1 augustus Pieter Classen
Sterrenpad 't Ven	03KJ	Noordervaartlaan 45	5916 SR Venlo	159	Koen Kemps, vanaf 1 augustus Jan Labee a.i.
De Startbaan	06FW	Schandeloseweg 1c	5941 CP Velden	383	John Vullings
't Kapelke	04VS	Kampstraat 21	5943 AR Lomm	63	Jos Rutten
De Weiert	04VO	Burgemeester van Soest-Jansbekenplein 1	5944 BN Arcen	165	Jos Rutten

2. ONDERWIJSKUNDIG

2.1 ALGEMEEN

De zeven in de missie genoemde uitgangspunten zijn verwerkt in de vierjarige cyclus van schoolplannen van alle scholen. De scholen werken daarnaast met een jaarplan, waarin de operationalisering van de strategische uitgangspunten geborgd wordt.

We werken met twee werkgroepen van directeuren, een op inhoud en een op personele ontwikkelingen. Beide hebben oog voor samenwerking met andere stakeholders. De werkgroepen hebben de zeven visiepunten vertaald in concrete doelen. Per doel gaan we door de fases richten, inrichten, verrichten en evalueren/borgen, waarbij we per periode de voortgang beoordelen. Waar nodig besteden we extra energie om de doelen te behalen.

Het strategisch plan wordt uitgevoerd in goede afstemming tussen beleid en ontwikkelingen op schoolniveau. Het directieoverleg en het overleg van directeuren met hun deelteamleiders delen voortgang en bereikte opbrengsten met de rest van de organisatie. Het CvB is geregeld aanwezig bij de werkgroep-overleggen, waarbij sprake is van delen, bevragen, klankborden en richting geven.

De concretisering van het plan is steeds meer en in alle lagen van de organisatie zichtbaar. De richtfase voor de meeste punten is afgerond, zodat we nu verder kunnen werken aan het inrichten en verrichten. In schema is dit de voortgang aan het eind van het kalenderjaar:

Voortgang operationalisering doelen strategisch beleidsplan									
Speerpunt		Concretisering	Richten	Inrichten	Verrichten	Evalueren / borgen			
			Strategisch Tactisch Operationeel						
1	Actieve verbinding met partners in de wijk	Zichtbare actieve basishouding tot samenwerking							
2	Verantwoordelijk voor ontwikkeling op alle niveaus	Eigenaarschap							
		Professionaliseringsbeleid							
		Registratie beroepsgroep							
		Actualisering gesprekscyclus							
		Jaartaakbeleid en vermindering werkdruk							
		Integraal gezondheidsmanagement							
		Interne/externe mobiliteit							
3	Stimuleren brede cognitieve en sociaal-emotionele ontplooiing	Integrale benadering ontwikkeling sociaal en onderwijskundig							
		Kindkenmerken basis aanbod onderwijs							
		Leerkrachten professionaliseren in coachende rol							
		Creëren rijke leeromgeving binnen en buiten							
4	Veilige en uitdagende omgeving	Adequaate volgsysteem							
		Actueel veiligheidsplan							
		Beschikken over coördinator veiligheid en over aanbod sociaal emotionele ontwikkeling							
5	Eigentijds en toekomstgericht onderwijs	21ste-eeuwse vaardigheden ingebed in onderwijsaanbod							
6	Brede ontwikkeling vanuit eigen mogelijkheden	Passend aanbod met partners							
7	Borgen en versterken optimale leeropbrengsten	Minimale ondergrens eigen schoolgroep eindtoets							
					78%	44%	28%		
Voortgang deze periode			100%	89%	50%	6%			

Onderwijs aan vluchtelingen en nieuwkomers

Het aantal kinderen van nieuwkomers voor wie de Nederlandse taal een aandachtspunt is, neemt toe. Door de spreiding van nieuwkomers over de stadsdelen krijgen alle Fortior-scholen hier steeds meer mee te maken. Om deze kinderen goed te helpen hebben we ook dit jaar vier schakelgroepen gecreëerd, bij vier van onze scholen: 't Kapelke, Kleur-Rijk, De Zuidstroom en Taal & lent. Twee groepen worden gefinancierd door de gemeente Venlo, twee vanuit onze eigen middelen.

2.2 ONDERWIJSOPBRENGSTEN

Cito eindtoetsen

De scores afgelopen schooljaar lagen vrijwel op het landelijk gemiddeld niveau Cito eind groep 8. Toch waren we enigszins teleurgesteld, want we streven ernaar boven het gemiddelde te komen. Maar misschien moeten we toch tevreden zijn met de bereikte resultaten, gelet op de achtergrond van de ingestroomde kinderen.

Dat onze regio een grote instroom heeft van zwakkere taalgroepen is een feit, zodat ons streven om bovengemiddelde resultaten te realiseren meer dan een uitdaging is. Hierover spreken we intern, met collega's en met de schoolinspectie, onder meer om te kijken of deze problematiek niet moet meewegen in de interpretatie en beoordeling van scores.

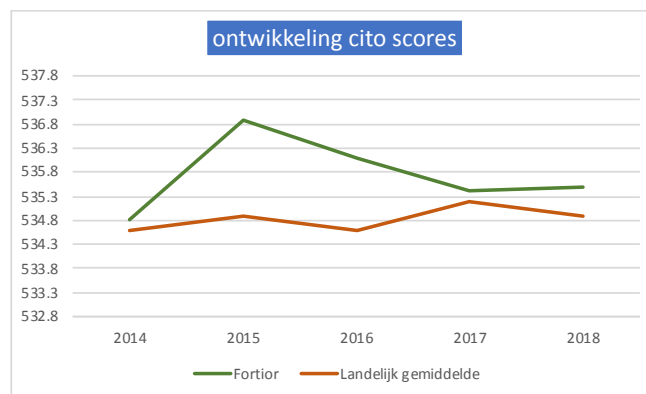
Verreweg de meeste scholen hebben het goed gedaan. In concreto is dit te zien in termen van vakmensen, investering in scholing, coaching, een goed werkklimaat en actuele gesprekscycli. Dit blijkt ook uit het recente medewerkerstevredenheidsonderzoek.

Mooi is om te zien dat de schooladviezen – wij scoren ongeveer op de overheidsrichtlijn van 50 procent havo/vwo – adequaat zijn: na drie jaar past het merendeel van de leerlingen nog steeds goed in het oorspronkelijk geadviseerde niveau.

De scores zijn als volgt weer te geven:

Sinds 2016 wordt het percentage scholen met een goed (voldoende) eindtoetswaardering minder. Acht scholen presteren voldoende als rekening gehouden wordt met het leerlingengewicht.

De hierboven samengevatte analyse van de behaalde resultaten worden in detail met de individuele scholen doorgenomen, om samen met de teams waar mogelijk concrete verbeteringen te realiseren.

De gemiddelde score voor Fortior (berekend als totaal van de scores per school, gedeeld door het aantal scholen) ligt dit jaar op het landelijk gemiddelde. De scores per school waren als volgt:

	2017 SG	2018 SG
Kleur-Rijk	529,4	534,8
De Zuidstroom	536,9	534,7
St. Willibrordusschool	536,0	535,6
TCV basisonderwijs	533,5	532,1
Groeneveldschool	539,7	543,8
School aan de Vijver	539,6	533,6
De Meule	534,6	535,2
Taal & Lent	533,8	535,9
Sterrenpad 't Ven	536,8	538,9
De Startbaan	534,5	531,0
't Kapelke	531,0	534,4
De Weiart	533,4	539,4
Nova Montessori	534,6	532,9
Gemiddeld Fortior	534,9	535,6
Landelijk gemiddelde	535,6	535,6

SG: Cito eindtoetsgegevens naar schoolgroep

LVS

Tweemaal per jaar meten we met het Cito-leerlingvolgsysteem de opbrengsten op de onderdelen rekenen, spelling, woordenschat, begrijpend lezen en technisch lezen. Afname vindt plaats in januari (M-toets) en in juni (E-toets).

We constateren de volgende punten:

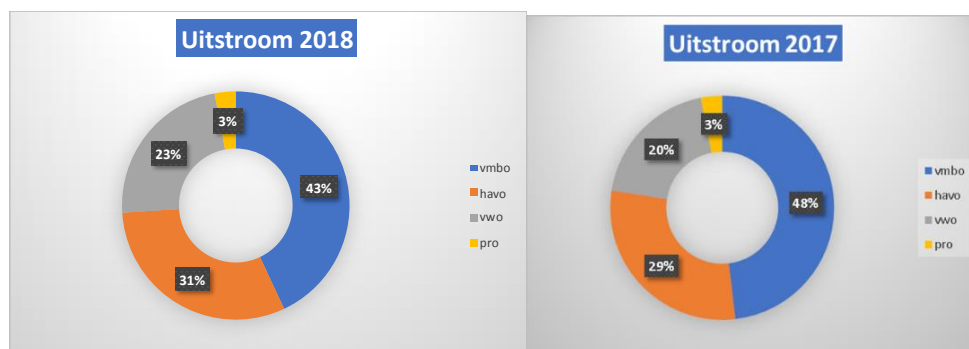
- Begrijpend lezen blijft ondanks de investering in beproefde en nieuwe methodes, scholing en coaching van leerkrachten nog een aandachtspunt. De taalachterstand waarmee we in toenemende mate geconfronteerd worden, kan hier mede een verklaring voor zijn.
- Over het algemeen scoren de groepen in de bovenbouw iets beter dan de groepen in de onder- en middenbouw. We kunnen dan ook spreken van een duidelijk toegevoegde waarde van het onderwijs. De scholen met een hoge wegingsfactor op basis van leerlingpopulatie worden op het leerlingvolgsysteem niet gecorrigeerd in tegenstelling tot de score bij de eindtoets groep 8. In de score zien we dat deze scholen in Cito-resultaten achterblijven.
- Het ontwikkelingspercentage laat echter ook voor deze scholen een betere ontwikkeling zien. De analyse en ontwikkel-, verbeterplannen op de school, de scholing en begeleiding van leerkrachten zijn onverminderd van kracht om optimale leeropbrengsten blijvend te versterken.

We analyseren en bespreken de resultaten op bestuurlijk niveau (school- en vakoverstijgend), op schoolniveau (per team, uitwisselen van analyses) en op groepsniveau (de analyse op leerlingniveau). Tijdens de schoolbezoeken besteedt het CvB structureel aandacht aan de opbrengstontwikkeling en de verbeterplannen van de scholen.

In het project *Het maximale voor ieder kind* worden de resultaten door directeuren en deelteamleiders tweemaal per jaar besproken met twee bij de scholen betrokken onafhankelijke deskundigen.

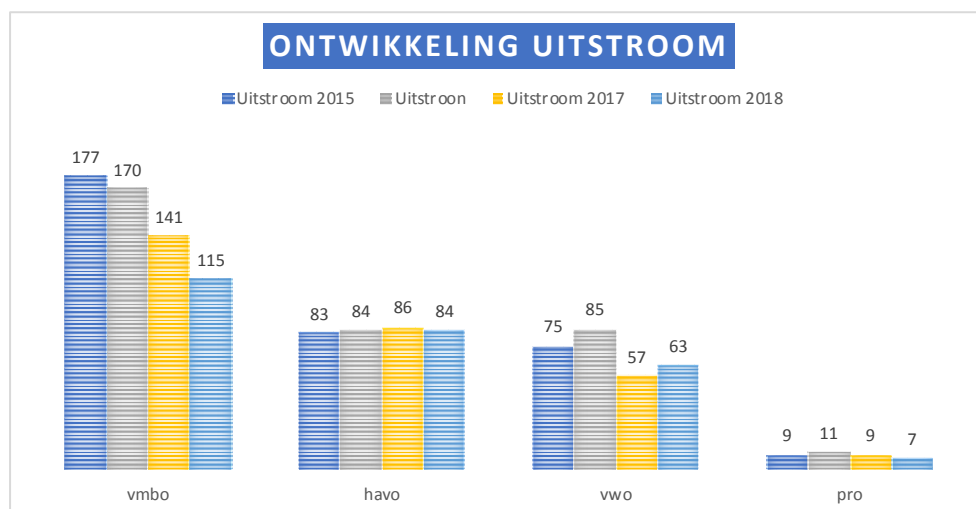
2.3 UITSTROOM

De uitstroom van onze groep 8-leerlingen eind schooljaar 2017-2018 naar de belangrijkste types voortgezet onderwijs:

Anders dan in 2017 zijn relatief meer kinderen doorgestroomd naar vwo en havo, nadrukkelijk minder leerlingen gingen naar het vmbo.

In 2018 stroomden 269 leerlingen (293 in 2017) uit; hieronder de verdeling in absolute getallen:

2.4 PASSEND ONDERWIJS

In 2014 werd in ons land het passend onderwijs ingevoerd. De school heeft hierin een zorgplicht. Een aanbod passend onderwijs moet aansluiten op de behoeften en kwaliteiten van het kind. Daarbij wordt ook gekeken naar mogelijkheden van het personeel en wensen van de ouders.

Het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs Noord-Limburg koos voor een gefaseerde invoering in onze regio. Dit was mogelijk doordat het verwijzingspercentage naar het speciaal onderwijs betrekkelijk laag was. Hierdoor konden we met grote zorgvuldigheid een passend aanbod realiseren voor kinderen en ouders.

In 2018 ontving Fortior 988.802 euro van het samenwerkingsverband om de zorgstructuur te kunnen inrichten. Dit bedrag is naar rato van de leerlingenaantallen over de scholen verdeeld. Uitgaande van het *Ondersteuningsplan Passend Onderwijs* hebben de scholen hun eigen ondersteuningsplan uitgewerkt. Tevens is werk gemaakt van verdere professionalisering van de leerkrachten. Door meer kennis en vaardigheden kunnen ze beter vragen en behoeften signaleren en daarop inspelen.

Er vindt geen automatische toekenning van middelen plaats. Ondersteuning is alleen mogelijk bij een gedegen motivering.

Speciaal basisonderwijs

Het speciaal basisonderwijs biedt bij uitstek mogelijkheden voor leerlingen met ondersteuningsniveau 4. De sbo-school, onderdeel van de Talentencampus Venlo, wordt verder uitgebouwd als regionaal en lokaal expertisecentrum. De medewerkers ontwikkelen zich als in- en extern expert: zij werken in het primaire proces op school, terwijl ze ook ambulante begeleiding en ondersteuning verlenen.

De scholen van Fortior en de samenwerkende scholen zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de instandhouding van deze hoogwaardige sbo-school.

In een driejarig convenant met Onderwijsgroep Buitengewoon is overeengekomen dat 75 procent van het beschikbare bedrag voor ambulante begeleiding besteed wordt aan lichte ondersteuning op onze scholen door het speciaal basisonderwijs.

De scholen verantwoorden de inzet van middelen voor extra ondersteuning tijdens de evaluatiegesprekken.

Extra ondersteuning samenwerkende besturen

Buiten de reguliere schoolformatie om kunnen leerlingen extra ondersteuning ontvangen. In de regel gaat het hier om middelen van het samenwerkingsverband, zoals de vroegere rugzakjes, voor inzet vanuit de gemeente (gezinscoach) en voor de orthopedagogen van BCO-onderwijsadvies.

Inzet van expertise is nodig als de basisschool geen passend onderwijs voor de leerling kan verzorgen met de reguliere mogelijkheden. De behoefte aan extra ondersteuning is dus mede afhankelijk van de kwaliteit van het onderwijs, de context van de school, de basisondersteuning door de leerkracht en het gezin van het kind. Elke school spant zich eerst maximaal in om de vakbekwaamheid van elke leerkracht te vergroten en maximaal in te zetten voor signalering, analyse, handelen, evalueren en reflecteren. Dit is onderdeel van de ondersteuning van elke school: het professionele handelen van de leerkracht, waar nodig in samenwerking met zijn collega's en zijn teamleider.

Tot het direct voor school toegankelijke aanbod voor extra ondersteuning behoren onder meer:

- Ondersteuning van kind en leerkracht: voor kinderen met cluster 3- en 4-problematiek (ambulante begeleiding speciaal onderwijs). De Ambulante Dienst is een specialistenteam met brede ervaring en deskundigheid voor leerlingen met een lichamelijke of verstandelijke beperking en langdurig zieken (cluster 3) en leerlingen met psychiatrische of ernstige gedragsproblemen (cluster 4),
- Ondersteuning van kind en leerkracht: voor kinderen met ernstige leerproblemen (ambulante begeleiding SBO),
- Ondersteuning van school en ouders op het gebied van opvoeding in relatie tot het functioneren van het kind op school,
- Incidenteel gebruik van speciale expertise wanneer de stoornis of handicap van een kind het aanbod of de kennis van de school overstijgt. Dit is vooral het geval wanneer zo'n specifieke aanpak nodig is dat redelijkerwijs niet mag worden verwacht dat het regulier onderwijs deze kan bieden,
- Elk schoolbestuur waarborgt behoud, verdieping en verbreding van expertise op de diverse begeleidingsniveaus door de inrichting van persoonlijke leer- en ontwikkeltrajecten, leren van en met elkaar, samenwerking met gespecialiseerde instellingen en regelmatige uitwisseling van expertise en ervaringen met collega's van andere scholen.

Het doel is de scholen nog beter toe te rusten, zodat de leerlingen met speciale behoeften zich er optimaal kunnen ontwikkelen. Een goed contact met de ouders en alle andere betrokkenen is daarbij vanzelfsprekend. De begeleiding bestaat vooral uit het delen van kennis, ervaring en deskundigheid voor onderwijs op maat.

Zowel kind als leerkracht moet kunnen leren van de inbreng van de ambulante begeleider. Daarom is deze ook in de klas aanwezig. Hij ondersteunt de leerkracht bij de begeleiding van de kinderen, zowel uitvoerend (werken met het kind) als begeleidend (de leerkracht in staat stellen met het kind te werken). Hoewel het denkbaar is dat de ambulante begeleider op momenten ook de begeleiding van het kind overneemt, is hij gericht op versterking van de vaardigheden van zowel het kind als van de leerkracht in de groepssetting. Zo blijft de leerkracht eerstverantwoordelijke op school voor de ontwikkeling van het kind.

Er is een beperkt aantal uren beschikbaar. Dit loopt gaandeweg af, mede als prikkel voor elke afzonderlijke school om zich te blijven ontwikkelen. Zo kunnen we met de beschikbare middelen de aanspraak op ambulante begeleiders blijven honoreren.

Zeer specifiek specialisme is op afroep inzetbaar voor kinderen die vanwege zeldzame ziektes of handicaps specialistische begeleiding nodig hebben, als zij wel in het regulier onderwijs kunnen worden begeleid maar van school noch ambulante begeleiders kan worden verwacht dat deze voldoende kennis en ervaring in huis hebben. Fortior maakt hiervoor afspraken met Onderwijsgroep Buitengewoon en incidenteel ook met zorginstellingen, zoals kinderrevalidatie en Stichting Kempenhaeghe.

Vanaf 1 augustus 2018 heeft Fortior twee ambulante begeleiders in dienst die voorheen bij Onderwijsgroep Buitengewoon werkten en dus al bekend waren met de visie en werkwijze van Fortior.

Voor kinderen die geen passend onderwijs bij het regulier basisonderwijs kunnen krijgen, is na een toelaatbaarheidsverklaring het speciaal basisonderwijs dan wel het speciaal onderwijs beschikbaar.

In totaal zijn er 118 leerlingen in schooljaar 2017-2018 aangemeld bij het ondersteuningsloket van de samenwerkende scholen Venlo. Het betreft tweeënveertig leerlingen met een vraag aan het OSO over extra ondersteuning, eenentwintig leerlingen met een aanvraag TLV sbo en twaalf leerlingen voor TLV so. Voor zes leerlingen was de aanvraag TLV sbo/so. Bij vier leerlingen ging het om nog bredere extra ondersteuning/sbo/so.

Er waren zevenentwintig aanvragen voor herindicatie: zestienmaal verlenging sbo en elfmaal verlenging so.

Onderstaand twee tabellen die het aantal aanmeldingen, het percentage per school in aantal leerlingen die besproken zijn in het OSL en besluiten weergegeven voor het schooljaar 2017-2018. Deze worden niet per kalenderjaar gemonitord.

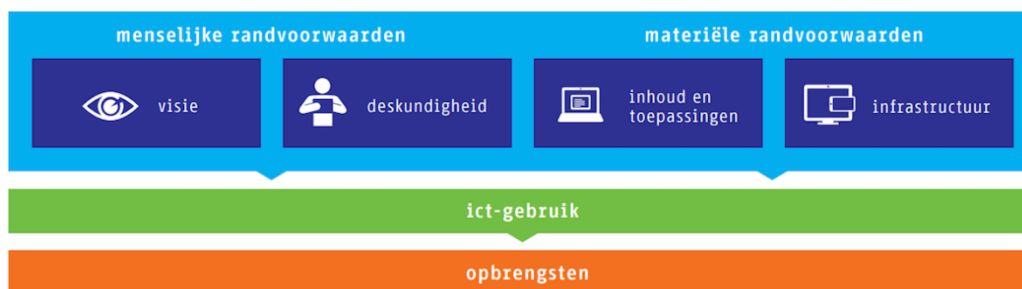
School van herkomst	Totaal aantal aanmeldingen	% IIn OSL
Gemmaschool	2	1.70%
De Zuidstroom	12	10.20%
Nova Montessori	8	6.80%
De Weiërt	4	3.40%
De Startbaan	7	5.90%
School aan de Vijver	5	4.20%
De Meule	4	3.40%
Kleur-rijk	2	1.70%
Groeneveldschool	4	3.40%
TCV Bao	4	3.40%
TCV SBO	13	11.00%
t Kapelke	2	1.70%
Taal en lent	3	2.50%
Willibrordusschool	6	5.10%
Totaal Fortior	68	64.40%
Overig	41	35.60%
Totaal	109	100.00%

In de onderstaande tabel komt naar voren hoe de besluiten zich verhouden tot de hulpvraag. Het ondersteuningsloket heeft in 40 procent van de aanvragen een TLV sbo afgegeven en in 24 procent een TLV so. Het loket heeft in 34 procent van de aanvragen advies gegeven rond extra ondersteuning. Van deze aanvragen is voor 83 procent ambulante begeleiding geadviseerd en voor 17 procent ambulante begeleiding sbo. In 3 procent van de aanvragen had het advies betrekking op andere zaken.

Besluiten en advisering in relatie tot hulpvraag								
Hulpvraag	Besluit							
	Extralent	SBO	SO	regulier	Gastenhof	AB SBO	AB	Eindtotaal
SBO		20	1					21
SO		1	10				1	12
EO	1	4	4			7	26	42
EO / SBO / SO		1						1
EO / SBO		2					1	3
SBO / SO		3	2				1	6
meedenken				1	1		4	6
Verlenging SO			11					11
Verlenging SBO		16						16
Eindtotaal	1	47	28	1	1	7	33	118

2.5 ONDERWIJS EN ONDERSTEUNING DOOR INFORMATIETECHNOLOGIE

Fortior gebruikt het model *Vier in Balans* om de ICT-ondersteuning in de dagelijkse onderwijspraktijk vorm te geven. Het model gaat uit van vier randvoorwaarden waarop gestuurd moeten worden om het gebruik van ICT op de juiste wijze ondersteunend te laten zijn aan de strategie van Fortior: Visie – Deskundigheid – Inhoud en toepassingen – Infrastructuur.

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe Fortior in 2018 aan de randvoorwaarden invulling heeft gegeven.

2.6 VISIE

De visie van Fortior op onderwijs omvat onder meer de in het Strategisch beleidsplan 2016-2020 vermelde krachtpunten:

We staan voor eigentijds en toekomstgericht onderwijs: eenentwintigste-eeuwse vaardigheden.

We prikkelen brede ontplooiing vanuit eigen mogelijkheden en talenten.

We borgen en versterken optimale leeropbrengsten.

Het lijkt geen twijfel dat ICT een belangrijk hulpmiddel is om onze onderwijsvisie te realiseren. Tijdens de ICT-schoonbezoeken, die dit jaar drie keer plaatsvonden, staan de genoemde krachtpunten centraal. Met elke school is uitgewerkt hoe zij deze visie omzetten in concrete doelen en hoe ICT daarbij kan ondersteunen. Een duidelijke visie op onderwijs, de rol van ICT daarbij en het investeren in nieuwe technologische ontwikkelingen dragen fors bij aan de onderwijskwaliteit:

- Leerlingen komen meer gemotiveerd naar school.
- Er wordt hoger leerrendement gehaald op de vak- en vormingsgebieden.
- De administratieve last voor medewerkers wordt minder.
- Er zijn meer mogelijkheden voor leraren om het onderwijsleerproces te ondersteunen.
- Scholen presenteren zich sterker.

Tijdens de ICT-schoonbezoeken komen, naast de visie, ook deskundigheid, inhoud, toepassingen en infrastructuur aan de orde. Fortior faciliteert deze voorwaarden om optimaal passende ICT-ondersteuning mogelijk te maken. In het vervolg van dit hoofdstuk wordt beschreven hoe Fortior in 2018 hieraan inhoud heeft gegeven.

2.7 DESKUNDIGHEID

Fortior-medewerkers hebben de juiste competenties nodig om ICT goed te kunnen gebruiken in de dagelijkse onderwijspraktijk. Om competenties goed in beeld te krijgen gebruikt Fortior twee meetinstrumenten, de *Onderwijs en ICT-scan* en de *ICT Bekwaamheidsscan*. De scores uit de scans vormen de basis voor het ICT-scholingsaanbod, zowel individueel als voor teams. Fortior hanteert het principe van teach the teacher: de bij trainingen opgedane kennis wordt gedeeld met collega's. De ICT-coördinatoren spelen daarbij een belangrijke rol.

In 2018 heeft dit geleid tot professionaliseringstrajecten, opleidingen en workshops:

- Smart teacher traject eenentwintigste-eeuwse vaardigheden voor LB-leerkrachten. Na afronding van het traject kunnen deze leerkrachten samen met de ICoach van de school de voortrekkersrol vervullen om deze vaardigheden te implementeren.
- Tijdens de Lerende netwerkbijeenkomst Fortior is ook de workshop Inzet adaptief digitaal leermateriaal in de dagelijkse onderwijspraktijk gehouden. Collega's hebben hier zowel theoretisch als praktisch kennis kunnen maken met dit type leermiddel.
- De managementteams van onze scholen en het stafbureau hebben de workshop AVG gevolgd, die gegeven werd door onze Functionaris Gegevensbescherming. Hiermee zijn zij zich bewust van het belang van privacybescherming voor alle betrokkenen in het onderwijs en hebben ze weer actuele kennis van de manier waarop in de vernieuwde wetgeving met persoonsgegevens wordt omgegaan. De managementteams dragen deze kennis over aan de collega's op school.
- Tijdens de ICoach-bijeenkomst van 11 december 2018 heeft Unilogic een presentatie gegeven over het werken met Microsoft 365, gericht op de dagelijkse onderwijspraktijk. Hiermee hebben de ICoaches zicht gekregen op de mogelijkheden van Microsoft 365 Cloud, als voorloper op de uitrol hiervan voorjaar 2019.
- Onze stafmedewerker ICT heeft de basistraining Security in Office 365 gevolgd. Hiermee heeft hij een beter inzicht gekregen in de beveiligingsinstellingen in Microsoft 365.
- Als volgende stap in de uitrol staat voor de ICoaches een training gepland op het gebied van MS Office 365.

2.8 INHOUD EN TOEPASSINGEN

Onderstaande informatie en educatieve content wordt in de Fortior scholen gebruikt om de ICT-doelen te realiseren.

Privacy

In het kader van de vereisten van de AVG zijn in Fortior documenten en handleidingen geformaliseerd en gepubliceerd. Deze zijn voor alle medewerkers te raadplegen op de interne website:

- Privacyverklaring en privacyreglement
- Informatiebeveiliging en privacybeleid
- Protocol beveiligingsincidenten en datalekken
- Fortior gedragscode.

Met vrijwel alle leveranciers die persoonsgegevens van medewerkers of leerlingen verwerken zijn Verwerkersovereenkomsten afgesloten.

De inrichting van het dataregister voor leerlingen en voor medewerkers is afgerond. De inhoud van beide registers is aan veranderingen onderhevig, zodat deze continu worden aangepast.

We hebben de autorisatiematrixen verzameld van de softwareprogramma's die wij gebruiken, waarna we deze in 2019 zullen controleren en waar nodig aanpassen conform de AVG.

In de loop van 2019 starten we met een regelmatige terugkerende evaluatie van het IBP-beleid en de toepassing daarvan in onze organisatie. Dit doen we in een PDCA-cyclus die we in samenwerking met de externe Functionaris Gegevensbescherming opzetten.

De invoering van het ECK-nummer om de privacy van de leerlingen beter te garanderen is afgerond. Dit betreft de uitwisseling via geanonimiseerde persoonsgegevens.

De Functionaris Gegevensbescherming is gestart met het organiseren van workshops Awareness AVG voor onze teams. Awareness AVG is een standaardpunt in de vergaderplanning van de schoolteams.

Digitale (leer)middelen

De Meule en 't Kapelke maken gebruik van het adaptieve digitale softwarepakket Gynzy. De Startbaan en Sterrenpad 't Ven oriënteren zich nog op toepassing van dit pakket.

Het softwarepakket Facet is op alle Fortior-scholen geïnstalleerd. Facet zorgt voor een beveiligde omgeving voor digitale toetsen.

Fortior heeft een ICT-leskist samengesteld. Deze bevat allerlei materialen waarmee leerlingen kennis kunnen maken met programmeren en coderen. De leskist start als pilot bij De Weierte en rouleert daarna tussen de Fortior scholen.

Het Ouderportaal Basisonline is in heel Fortior ingevoerd. Dit betreft communicatie met ouders.

Voor de in het kader van het Lerarenregister verplichte uitwisseling met DUO is een interface in AFAS Insite ingericht, deze koppeling zorgt ervoor dat de gevraagde basisgegevens automatisch bij DUO worden aangeleverd.

Voor veilig inloggen zal AFAS een tweeweg authenticatie verplicht gaan stellen. Fortior heeft daar de voorbereidingen al voor getroffen, het wachten is nu op AFAS. Dit geldt voor de gebruikers van AFAS Insite en AFAS Profit.

Fortior heeft in 2018 aan het bedrijf PHC opdracht gegeven om een beveiligings-app te ontwikkelen, waarmee collega's in school tijdig en gestructureerd kunnen worden gewaarschuwd bij een calamiteit. De app komt in 2019 beschikbaar.

Fortior is bezig met het ontwikkelen van een calamiteitenprotocol. In samenwerking met de Saasen Groep loopt een pilot op de Weierte in Arcen. Het ontruimingsplan/brand wordt gekoppeld aan het ontruimingsplan/calamiteiten. Als dit nieuwe plan helder is zal de firma PHC haar techniek hieraan koppelen.

De bovenschoolse module van Cito wordt gebruikt om de resultaten van de leerlingen in beeld te brengen en te vergelijken met de landelijke norm. Deze module stelt ons in staat om beter te sturen op opbrengsten.

LDOS wordt gebruikt om leerlingdossiers uit te wisselen met andere basisscholen of met het voortgezet onderwijs. Dit is nodig bij het verlaten van de basisschool en bijvoorbeeld verhuizing. Uiteraard is de AVG van toepassing.

2.9 INFRASTRUCTUUR

Een flexibele infrastructuur (techniek) is voorwaardelijk om al onze ICT-doelen te realiseren. Denk hierbij aan het in de lucht houden van digitale schoolborden, pc's, laptops, vaste en draadloze netwerkverbindingen, internetverbindingen en clouddiensten.

In 2018 heeft Fortior geïnvesteerd in nieuwe apparatuur. Onze scholen beschikken nu over desktopcomputers en over laptops waar leerlingen en leerkrachten mee kunnen werken. De inzet hiervan is een stap op de weg naar modern en toekomstgericht onderwijs. Voor de inzet van mobiele devices is op alle scholen een dekkend wifinetwerk nodig. Gedurende het vierde kwartaal van 2018 zijn de laatste Fortior-scholen hiervan voorzien.

De volgende stap, waar we in 2018 mee zijn gestart, is de migratie naar Microsoft Office 365 Cloud. Bij dit migratietraject worden we ondersteund door ICT-dienstverlener Unilogic. In april 2019 is de technische migratie afgerond en in juli 2019 zal de nieuwe werkwijze gerealiseerd zijn voor en met alle medewerkers.

Fortior-scholen maken gebruik van snelle glasvezelverbindingen van Ziggo. Deze verbindingen zijn noodzakelijk om voor een goede inzet van ICT-middelen in de onderwijspraktijk. Door het gebruik van nieuwe mobiele devices op de Fortior-scholen en van adaptieve digitale software is de capaciteit van de huidige verbindingen bijna maximaal benut. In samenspraak met Unilogic monitoren we voortdurend de belasting van de verbindingen en waar nodig wordt de capaciteit vergroot.

Inzet van bovenstaande middelen creëert een flexibele infrastructuur, waarmee we onze doelen kunnen realiseren.

Unilogic

Vier keer per jaar evalueren we met Unilogic aan de hand van kwartaalrapportages haar ICT-diensten. De dienstverlening was ook in 2018 naar tevredenheid. Tevens heeft onderzoeksbureau Armana Business in opdracht van Fortior onderzoek gedaan naar de kwaliteit van onze ICT-dienstenleverancier. De uitkomst van dit onderzoek heeft, naast een positieve beoordeling, onder meer geleid tot de notitie *IT-startpunten Fortior*. Hierin zijn voor de nabije toekomst onze uitgangspunten vastgelegd op het gebied van inzet van ICT-leermiddelen. De uitkomst van de evaluatiegesprekken en het kwaliteitsonderzoek hebben ertoe geleid dat we het contract met Unilogic vooralsnog tot 1 augustus 2019 hebben verlengd.

2.10 ONDERWIJSINSPECTIE

In het kalenderjaar 2018 hebben geen inspectiebezoeken aan de scholen plaatsgevonden. Alle scholen hebben een basisarrangement en daarmee ook volgens de inspectie een goede kwaliteit.

Er heeft wel periodiek overleg tussen bestuur en inspectie plaatsgevonden over actuele ontwikkelingen.

2.11 KLACHTENREGELING

Voor alle scholen en diensten is de Vertrouwenscommissie ingesteld, waar ouders, leerlingen en medewerkers met hun probleem of klacht terecht kunnen.

Streven is om problemen zo snel mogelijk en in goed overleg met alle betrokkenen op te lossen. Voor gevallen waarin dat niet lukt, is er de Vertrouwenscommissie. Het CvB zorgt er dan voor dat een van de vertrouwenspersonen contact opneemt met de betrokkene.

De vertrouwenspersonen zijn onafhankelijk en hebben geen dienstverband met de stichting. Zij zorgen door bemiddeling dat het probleem wordt opgelost of helpen zo nodig met het indienen van de klacht bij de externe klachtencommissie. Fortior is hiervoor aangesloten bij de Onderwijsgeschillencommissie.

De diverse vertrouwenspersonen zijn goed geschoold en aan de hand van casussen zijn regelgeving en taken opnieuw besproken.

In de afgelopen periode is er geen klacht bij de geschillencommissie ingediend.

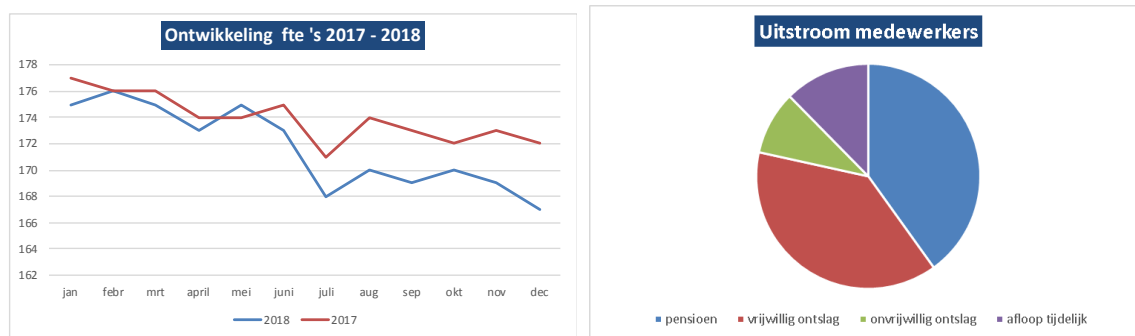
Tot slot is er ook een klokkenluidersregeling vastgesteld. Belangrijk onderdeel daarvan is de Vertrouwenscommissie. In afstemming met de GMR hebben we gekozen voor een gezamenlijke commissie voor Fortior, Kerobei, Akkoord en Buitengewoon.

3. PERSONEELSBELEID (HRM)

3.1 KENGETALLEN HRM

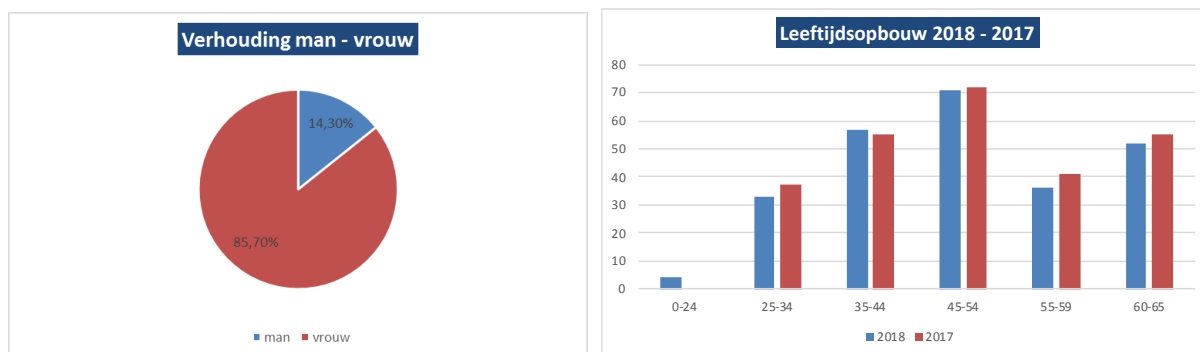
Kengetallen

Het gemiddeld aantal medewerkers in 2018 bedroeg 258 met een gemiddeld aantal van 171,67 fte. Ten opzichte van 2017 is dit een lichte daling van 2,23 fte. Eind december 2018 bedroeg het aantal medewerkers 254, ofwel 167 fte.

In 2018 werd 11,5 fte aangesteld, terwijl 14,71 fte uitstroomde. Bovenstaand een onderverdeling van de uitstroom.

De leeftijdsopbouw en de verhouding man-vrouw bij Fortior zijn nagenoeg onveranderd.

De verdeling van personele inzet over directie, ondersteunend onderwijspersoneel en onderwijspersoneel is enigszins veranderd. Door onder meer het vertrek van en het niet aansluitend aanstellen van nieuwe directeuren, is het percentage directie 2018 gedaald. Met de aanstelling van de nieuwe directeuren zal de directie in het eerste kwartaal van 2019 weer op volle sterkte zijn en zal naar verwachting dit percentage weer stijgen.

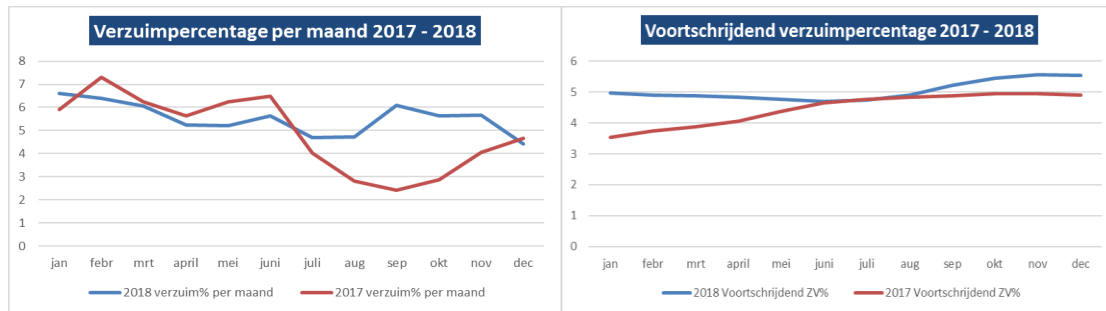
	Verdeling over categorieën			
	Dir	Oop	Op	Totaal
2017	3,8%	15,8%	80,5%	100,0%
2018	3,1%	17,1%	79,8%	100,0%

Op: Onderwijzend personeel

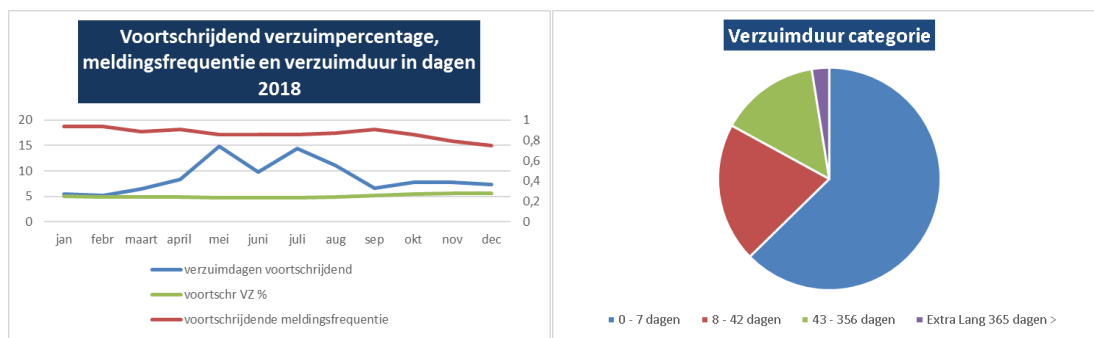
Oop: Onderwijsondersteunend personeel

Verzuim

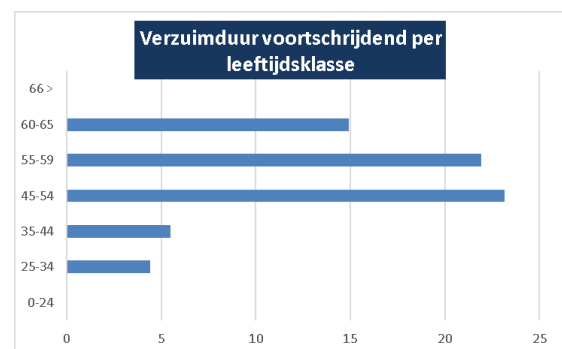
Hieronder de verzuimgrafieken van Fortior in 2018 en 2017.

Het voortschrijdend verzuimpercentage bedroeg in 2018 5,54 procent, ten opzichte van een percentage van 4,89 in 2017. De voortschrijdende meldingsfrequentie ligt met 0,75 in 2018 hoger dan de meldingsfrequentie van 0,68 in 2017. Een tegengestelde beweging is te zien in de voortschrijdende verzuimduur: 2017 een gemiddelde van 17,4 dagen, in 2018 gedaald naar 9,8 dagen. Het voortschrijdende nul-verzuim (aantal medewerkers dat in zijn geheel niet verzuimt) is in 2018 nagenoeg hetzelfde als in 2017, namelijk 66,67 ten opzichte van 66,22 in 2017.

Het aantal verzuimende medewerkers is dus nagenoeg hetzelfde. Zij vallen vaker uit maar minder lang dan in 2017. Qua verzuimbegeleiding blijven we ons dan ook richten op het kort verzuim en het reduceren van de verzuimduur.

3.2 OVERIG HRM

De voortgang van de kernpunten op hr-gebied in het strategisch plan verloopt volgens planning.

Werkdruk

Bovenschools werd een werkgroep samengesteld bestaande uit leerkrachten, deelteamleiders, directeuren en een stafmedewerker. Deze werkgroep heeft onder meer op basis van het medewerkersonderzoek 2017 mogelijke oplossingsrichtingen voor het verminderen van de werkdruk in kaart gebracht en met de veertien scholen besproken. Dit is verder op schoolniveau uitgewerkt, wat resulteerde in veertien verschillende plannen.

De eerste ervaringen zijn positief: er is nu financiële ruimte om drukpunten in het werk daadwerkelijk aan te pakken. Het beperkt aantal beschikbare vervangers maakt vrij-roostering echter lastig. Enkele collega's (parttimers) werken extra om bepaalde taken in het plan uit te voeren. Deze uren worden aanvullend vergoed. Digitalisering (Gynzy) biedt mogelijkheden om leerkrachten in het onderwijsproces extra ruimte te geven. In de tweede helft van schooljaar 2018-2019 evalueren we de inzet van deze gelden, zodat we kunnen zien of deze het beoogde effect hebben.

Interne mobiliteit

Om de interne doorstroom te stimuleren is gestart met een pilot interne mobiliteit. Deze werd ondanks het geringe aantal deelnemers succesvol afgerond, zodat we het in het najaar hebben voortgezet. Naast een traject voor leerkrachten startten we tevens met een traject expliciet voor deelteamleiders. Hiermee willen we een carrousel op gang brengen. Het is de bedoeling dat op basis van kwaliteiten, talenten, affiniteit en ambities het merendeel van de deelteamleiders in het schooljaar 2019-2020 een nieuwe werkplek krijgt. Aan dit traject nemen ook leerkrachten deel die op korte of middellange termijn een functie als deelteamleider ambiëren.

Formatie

Het bestuursformatieplan 2018-2019 was op basis van de verwachte inkomsten voor het komend jaar dekkend, reden om geen medewerkers in RDDF te hoeven plaatsen.

Op 31 december 2018 bestond het personeelsbestand uit 254 medewerkers oftewel 167 fte. Het gemiddeld aantal medewerkers in 2018 was 258, 171,67 fte. In 2017 waren gemiddeld 267 medewerkers in dienst oftewel 173,92 fte.

Met het vertrek van twee directeuren ontstonden er vacatures op drie scholen. Met de aanstelling van drie parttime directeuren, twee intern en één extern, zal de directie in het eerste kwartaal van 2019 weer op volledige sterkte zijn.

Arbeidsomstandigheden

De dienstverleningsovereenkomst met de arbodienst Encare werd (pro-forma) opgezegd. Besloten werd de overeenkomst toch voor het schooljaar 2018-2019 te continueren maar met een andere bedrijfsarts.

Niet alleen op de scholen maar ook op het bestuurskantoor is aandacht besteed aan de arbeidsomstandigheden. Er is met ondersteuning van de Saasen Groep voor gezorgd dat op iedere locatie een actuele RI&E aanwezig is.

Het veiligheidsplan is geëvalueerd en aangevuld.

Het gezondheidsmanagement is verder ingericht, maar de vorm waarin dit wordt aangeboden vraagt nog aandacht.

Implementatie CAO PO 2018-2019

Per 1 augustus werd de cao PO 2018-2019 van kracht. Deze wijzigingen zijn inmiddels doorgevoerd:

- Een generieke loonsverhoging per 1 september 2018 van 2,5 procent.
- Een hogere salarisschaal voor leerkrachten.
- Een eenmalige uitkering van 750 euro naar rato van aanstelling en aanstellingsduur in oktober.
- Leerkrachten kregen daarnaast ook een extra eenmalige uitkering van 42 procent van hun nieuwe maandsalaris naar rato van aanstelling en aanstellingsduur.

Met ingang van 1 augustus 2019 zal het taakbeleid niet meer op bestuursniveau, maar op schoolniveau moeten worden vastgesteld in het zogeheten werkverdelingsplan. Niet alleen de onderlinge taakverdeling en verhouding tussen lesgevende en overige taken worden geregeld in het werkverdelingsplan, maar ook de werktijden- en pauzeregeling moeten hierin worden opgenomen. Zowel het team als de directeur en de PMR heeft bevoegdheden ten aanzien van de vaststelling van het werkverdelingsplan. In 2018 werd een start gemaakt met een plan van aanpak dat in 2019 op een aantal punten dient te worden geconcretiseerd. Uitvoering zal verder plaatsvinden in 2019.

Verzuim

Intensieve aandacht werd besteed aan verzuim. Naast gesprekken over het kort verzuim werden met alle directeurs gesprekken gevoerd over de draagkracht van hun medewerkers in relatie tot hun draaglast. Dit onderwerp namen zij mee in de verzuimgesprekken.

Voor de directeurs werd met een fictieve casus een sessie met een trainingsacteur gehouden, met als doel van elkaar te leren.

Het verzuimpercentage 2018 was 5,54, beduidend boven onze norm van 4 procent. Het aantal medewerkers dat verzuimt is nagenoeg hetzelfde als in 2017.

4. HUISVESTING

4.1 STRATEGISCH HUISVESTINGSBELEID

In december 2018 hebben de gemeente Venlo en de schoolbesturen een budgetovereenkomst getekend, waarin is overeengekomen om de schoolhuisvesting gezamenlijk aan te pakken en de levensduur van gebouwen waar mogelijk te verlengen.

Aan de hand van het huisvestingsplan met normatieve kaders is een meerjareninvesteringsplan opgesteld voor een periode van twintig jaar. In de budgetovereenkomst wordt het beschikbare gemeentelijke budget voor de eerste periode van vier jaar vastgelegd.

De gemeenteraad heeft met de programmabegroting 2018-2021 ook het huisvestingsbudget voor die periode goedgekeurd. De middelen voor groot onderhoud van Fortior kunnen nu samen met het renovatiebudget van de gemeente ingezet worden om onze schoolgebouwen te verbeteren en te verduurzamen.

De kernpunten van de budgetovereenkomst:

- Gezamenlijke inzet van kasstromen,
- Toekomstig bestendig gebouwenbestand,
- Ruimte voor doorontwikkeling naar kindcentra,
- Onderwijskundig aansluitend bij passend onderwijs,
- Duurzame gebouwen,
- Schoolbestuur als bouwheer of opdrachtgever,
- Kwaliteitskader onderwijshuisvesting als richtlijn,
- De gemeentelijke vergoeding wordt als budget in termijnen toegekend op basis van een uitvoeringsovereenkomst per onderwijshuisvestingsproject,
- Voor bekostiging van een haalbaarheidsanalyse wordt vooraf maximaal 8 procent van het budget ter beschikking gesteld.

In de budgetovereenkomst is naast de budgetten ook de communicatiestructuur met een stuurgroep en werkgroep vastgelegd.

Steeds in het derde programmajaar wordt het vierjarige huisvestingsbudget voor een periode van twee jaar verlengd. De gemeente, na goedkeuring door de gemeenteraad, en Fortior maken telkens een meerjarige afspraak voor de daaropvolgende periode van vier jaar over het beschikbare huisvestingsbudget. De kosten van renovatie en vervangende bouw zijn een gemeentelijke verantwoordelijkheid, van Fortior-kant wordt een eigen bijdrage in de totale investeringskosten gedaan. Die bijdrage wordt dan gedaan om een duurzaam gebouw met lage operationele kosten (TCO) te realiseren. De bijdrage van Fortior wordt geput uit onze voorziening groot onderhoud.

Voor Stichting Fortior is voor de budgetovereenkomst het volgende voorzien:

School	Gemeentelijk budget
De Meule	€ 1.642.550
Groeneveldschool	€ 1.246.400
Taal & lent *	€ 1.096.300
't Kapelke	€ 467.300
Willibrordusschool	€ 1.212.200
School aan de Vijver	€ 1.484.850

*het project Taal & lent maakt onderdeel uit van Renovatie en Nieuwbouwproject MFA Venlo Oost

Per gepland onderwijshuisvestingsproject worden aan de hand van een haalbaarheidsanalyse een plan en een begroting opgesteld en vastgelegd in een uitvoeringsovereenkomst tussen schoolbestuur en gemeente. Het eerste project in de planning is basisschool 't Kapelke in Lomm.

4.2 HUISVESTINGSPLAN

Basisscholen De Meule en Nova Montessori

In 2018 zijn nog enkele werkzaamheden uitgevoerd om beide scholen te voorzien van hun eigen onderwijskundige ruimte in het gezamenlijke gebouw. Voor de positionering van het montessorionderwijs is verbreding van het dienstenaanbod met montessorikinderopvang noodzakelijk. Het bestuur en directie werken samen met Spring Kinderopvang aan de voorbereidingen. De verwachting is dat dit in 2019 gerealiseerd kan worden.

't Kapelke Lomm

Basisschool 't Kapelke in Lomm heeft in 2018 samen met Spring Kinderopvang en lokale buitenschoolse opvang organisatorische, financiële en huisvestingsafspraken gemaakt voor kinderopvang en peuterspeelzaalwerk bij 't Kapelke. Tevens is de onderwijskundige ruimtebehoefte middels een functioneel en ruimtelijk Programma van Eisen in kaart gebracht. Dit vormt de basis voor het verdere renovatieplan.

Ontwikkeling sporthal en buitenterrein De Zuidstroom

In 2018 is de sporthal naast IKC De Zuidstroom in gebruik genomen. De inrichting en aanpassingen van het gemeenschappelijke buitenterrein zijn naar wens opgeleverd.

Project gezond en duurzaam IKC Zuidstroom

Voor het project Gezond en duurzaam IKC is een afsluitende notitie opgesteld, met accountantsverklaring. De provincie Limburg heeft daarop de subsidie definitief vastgesteld op de 150.000 euro.

MFA Arcen

De splitsingsakte is opgesteld. De eigenaren hebben het administratiekantoor voor de vereniging van eigenaren (vve) opdracht gegeven om de vve verder uit te werken voor de noodzakelijke contracten, het meerjarig onderhoudsplan en de begroting.

Kleur-Rijk

Kleur-Rijk is een relatief nieuw gebouw maar heeft desondanks een klimaatprobleem. In 2018 is een onderzoek uitgevoerd naar het binnenklimaat waaruit is gebleken dat de temperaturen in de zomer te hoog oplopen en dat het energieverbruik te hoog is. De verbeteropties zijn onderzocht en voor uitvoering opgenomen in de planning groot onderhoud.

Taal & lent

Voor de MFA Venlo-Oost is samen met de gemeente en Stichting Leutherweg het definitieve programma van eisen opgesteld en is de aanbesteding uitgewerkt. Het bestuur en de gemeenteraad moeten dit nog goedkeuren en daarna de samenwerking verder uitwerken op basis van een intentieovereenkomst. Recente ontwikkelingen in de belangstelling voor het inrichten van kinderopvang en in de tegenvallende leerlingprognoses maken wijzigingen nodig in de grondslagen van de oorspronkelijke intentieovereenkomst. De gemeente en Fortior zijn hierover in gesprek.

4.3 MEERJARIG ONDERHOUDSPLAN (MOP)

Het meerjarig onderhoudsplan is geactualiseerd en structureel aangepast naar een meer duurzame invulling. In verband met de afspraken met de gemeente zal dit het komend jaar verder aangepast worden. Voor De Weiert in de multifunctionele accommodatie in Arcen moet nog een meerjarig onderhoudsplan opgesteld worden.

Het duurzaam meerjarig onderhoudsplan wordt op basis van de volgende duurzaamheidsaspecten opgesteld:

- Onderwijskundige ruimte en gebruikskwaliteit, toegankelijkheid, functionaliteit.
- Gezondheid en binnenmilieu: luchtkwaliteit, thermisch, visueel en akoestisch comfort, stralingsarm.
- Energie: energieprestatie, besparingspercentages, duurzame energie, aanvullende energiemaatregelen.
- Duurzame materialen: FSC-hout, milieuvriendelijke verf en dergelijke.
- Technische kwaliteit, schoonmaakbaarheid, sociale veiligheid.
- Toekomstwaarde: toekomstgerichte voorzieningen, flexibiliteit, belevingswaarde.
- Educatie: mogelijke koppeling aan duurzaamheid in het lesprogramma.
- Milieu: water, afval, materialen, groen.

4.4 RESULTATEN

Fortior voert een actueel strategisch huisvestingsbeleid, met als resultaat:

- Fortior heeft met de gemeente Venlo de budgetovereenkomst getekend en gaat het komend jaar aan de slag met het eerste project onder dit nieuwe regime.
- Voor MFA Venlo-Oost is een programma van eisen met perspectief op andere toekomstige gebruikers opgesteld. Op basis van dit ontwerp is de aanbesteding in de bouwteamorganisatie voorbereid. In januari 2019 gaan Fortior en de gemeente in gesprek over actuele ontwikkelingen in de wijk. De uitkomsten van dit gesprek kunnen tot bijstelling van de plannen leiden.
- Basisschool 't Kapelke heeft samen met Spring een voorziening ingericht voor kinderopvang. Daarmee heeft Lomm nu de beschikking over alle faciliteiten van een integraal kindcentrum.
- Voor 't Kapelke is ook gestart met het renovatieplan.
- Locatie De Meule is aangepast aan de onderwijskundige ruimtebehoefte van beide scholen.
- De nieuwe sporthal en buitenterrein bij De Zuidstroom zijn in gebruik genomen.
- Onderzoek naar binnenklimaat Kleur-Rijk en plannen van verbeteropties van zomertemperatuur en energiebesparing zijn uitgevoerd.
- De vve voor MFA Arcen is geëffectueerd en verdere inrichting van de organisatie met een administratiekantoor is gestart.

5. FINANCIËN

5.1 ALGEMEEN

In het strategisch beleidsplan heeft Fortior haar doelen en ambities voor 2016-2020 vastgelegd. Wij sturen vooral op kwaliteit van het onderwijs en stellen onze prioriteiten met de beschikbare middelen op inhoudelijke doelen en idealen en de daarvoor noodzakelijke personele bezetting.

Het resultaat 2018 is 173.000 euro positief, het begrote resultaat voor 2018 was nihil. In 2017 eindigden we conform begroting met een nihil resultaat.

Het strategische beleidsplan is het uitgangspunt voor een kostendekkende meerjarenbegroting. Bij de berekeningen is uitgegaan van recente en nauwkeurig ingeschatte leerlingaantallen en van koppeling tussen onderwijsopbrengsten en financiële resultaten.

5.1. WERKDRUKMIDDELEN

De schoolleiders zijn in gesprek gegaan met de teams over de inzet van de werkdrukmiddelen en hoe hiermee te komen tot verlaging van de werkdruk. De uitkomsten van deze gesprekken hebben geleid tot bestedingsplannen per school waarin gedetailleerd is opgenomen welke maatregelen er genomen worden. Deze plannen zijn ter goedkeuring voorgelegd aan de P-MR van de scholen en goedgekeurd.

De middelen worden dit schooljaar voor het grootste deel ingezet voor personele maatregelen (87 procent). Het restant is voor materieel (4 procent), professionalisering (4 procent) en overige doelen (5 procent).

Fortior heeft met de werkgroep Aanpak werkdruk de vergaderopzet/vergadercultuur meer onder de aandacht gebracht, zodat elk team hier zijn voordeel mee kan doen.

De gesprekken over de werkdruk hebben op de scholen veelal geleid tot een kritische beoordeling of en hoe werkzaamheden efficiënter uitgevoerd kunnen worden.

5.2 PLANNING EN CONTROL

De continuïteit van onze schoolorganisatie is afhankelijk van een gezond evenwicht tussen de financiële baten en lasten. We bewaken dit met onze planning-en-controlcyclus, waarin we kijken naar:

- Allocatiemodel en toelichting
- Bestuursformatieplan en meerjarige personele begroting
- Integrale begroting, per schooljaar en per vijf jaar
- Interne managementrapportages
- Risicomanagement
- Evaluatie en bijsturing
- Externe rapportage, zoals jaarrekening en -verslag.

5.3 INVESTERINGEN

Bij de begrotingen 2017-2018 en 2018-2019 zijn gedetailleerde planningen gemaakt van de te verwachten investeringen per school voor de periode 2018-2023. Ook hierin zijn aannames gedaan voor toekomstige huisvestingsprojecten, die we elk jaar actualiseren. De uit de meerjarige investeringsbegrotingen voortvloeiende afschrijvingslasten voor 2018 zijn opgenomen in de begroting 2018.

In het investeringsbeleid is vastgelegd dat alleen uitgaven aan activa boven duizend euro worden geactiveerd.

5.4 AFSCHRIJVINGEN

Met de afschrijvingen verdelen we de totale investeringslast over de toekomstige jaren in relatie tot de periode waarin de betreffende activa hun bijdrage gaan leveren. Investerings worden lineair afgeschreven vanaf de maand van investeren, met een veronderstelde restwaarde van nihil.

5.5 TREASURY

Het treasurystatuut wordt jaarlijks beoordeeld aan de hand van actuele regelgeving en ontwikkelingen. In december 2018 is het statuut, mede met het oog op nieuwe ontwikkelingen in relevante wet- en regelgeving, beoordeeld en opnieuw vastgesteld door de RvT. Jaarlijks nemen we in de begroting het treasuryplan op, waarin we aangeven hoe het statuut in dat jaar geoperationaliseerd wordt.

Onze doelstelling is een volstrekt transparant beheer van onze liquiditeiten. Het treasuryplan geeft daar invulling aan:

- Beleggen uitsluitend in spaarrekeningen of deposito's bij banken met de best beschikbare rating.
- De onderliggende waarde mag nooit risicovol zijn.
- Werkkapitaal, dat in het treasurystatuut is opgenomen, moet altijd direct opneembaar zijn.
- Daarboven mogen fondsen langer worden vastgelegd onder voorwaarde dat tegenover deze beperking ook een voldoende hoger rendement staat naarmate de periode langer wordt.
- Gelden die namens de gemeente worden gehouden voor de uitvoering van nieuwbouwprojecten worden apart beheerd en gerapporteerd.
- Periodiek wordt in de managementrapportage een update gedaan van de liquiditeitsprognose.
- Afwijkingen van meer dan 10 procent op de per maandeinde geprognosticeerde saldo's worden aan de RvT gerapporteerd met een korte analyse van de oorzaken.

Commissie Bedrijfsvoering

De commissie Bedrijfsvoering, bestaande uit twee leden van de RvT, het CvB en de manager Bedrijfsvoering, behandelt onder meer onze treasuryzaken. De commissie bereidt onderwerpen en besluiten voor de RvT voor en bewaakt uitvoering conform het vastgestelde en waar nodig geactualiseerde treasurystatuut. In 2018 heeft de commissie twee keer vergaderd.

Overzicht huidige liquiditeitspositie

De stand van zaken aan het eind van het jaar is als volgt:

Omschrijving	(bedragen * 1.000)	31-12-2018	31-12-2017
Kasgelden		7	6
Betaalrekening		687	202
Rabobank Vermogensparen		1.115	1.406
Overige schoolbankrekeningen		122	135
Totaal liquide middelen		1.931	1.749

Als bouwheer beheert Fortior namens de gemeente gelden voor schoolniewbouw. In het bovenstaand saldo is onder deze noemer een bedrag van 6.000 euro (2017: 17.000) begrepen.

Benodigde liquiditeit

Onze voornaamste uitgaven zijn de salarissen. In 2018 ging het om 78,4 procent van de kosten; in 2017 om 78,7 procent. De betaling van de salarissen wordt direct gedekt door de maandelijkse rijksbijdrage. De stichting loopt hier geen liquiditeitsrisico.

De kortlopende schulden hebben eind 2018 een saldo van 1.827.000 euro. Rekening houdend met de kortlopende vorderingen, saldo 1.008.000 euro, is op korte termijn een bedrag van 819.000 euro aan liquide middelen nodig om aan deze verplichtingen te kunnen voldoen. De liquiditeit is daarvoor ruimschoots voldoende. Het bedrag kan worden voldaan uit de rekening-courant (saldo 687.000 euro eind 2018) aangevuld met een bedrag uit de vermogensspaarrekening, dat ook op korte termijn liquide gemaakt kan worden. Onze geplande investeringen passen binnen de verwachte liquiditeit.

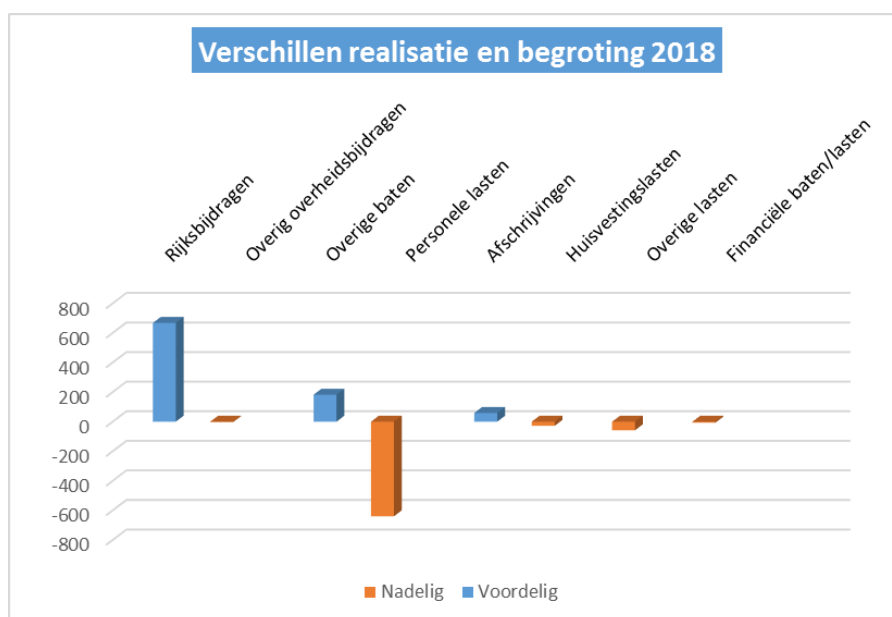
Fortior ziet met deze liquiditeitspositie geen problemen om aan haar verplichtingen te kunnen blijven voldoen.

Rente en opbrengsten financiële activa

Totaal was er in 2018 een renteopbrengst van 3.000 euro, waar 8.000 euro was begroot. Er zijn geen overige opbrengsten uit financiële vaste activa in 2018.

5.6 FINANCIËLE POSITIE EN RESULTATEN

Zoals toegelicht in de inleiding in paragraaf 5.1 was het resultaat 2018 173.000 euro, terwijl we in 2017 met een nihil-resultaat eindigden.

De belangrijkste afwijking in de kosten is te zien in de personele lasten. Een meer gedetailleerde toelichting op de afwijkingen volgt hierna.

5.6.1 RESULTAAT JAARREKENING 2018 VERSUS BEGROTING 2018

Het totale resultaat over 2018 is 173.000 euro positiever dan begroot. De belangrijkste afwijkingen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht.

Baten

De in 2018 ontvangen rijksbijdragen zijn 668.000 euro hoger dan begroot. Dit komt door de bijstelling in de bekostiging 2017-2018 en 2018-2019 als gevolg van de compensatie van cao-afspraken en pensioenopslag van 456.000 euro. Daarnaast heeft de stichting groeibekostiging van 18.000 euro ontvangen, is er voor 103.000 euro meer aan bekostiging nieuwkomers ontvangen en is er voor 91.000 euro meer aan overige rijksbijdragen ontvangen (met name *Passend Onderwijs* 52.000 euro en *Materiële Instandhouding* 30.000 euro).

De overige baten zijn 182.000 euro hoger dan begroot. Dit wordt voor 99.000 euro veroorzaakt door de administratieve verplichting om diverse schoolbankrekeningen (voornamelijk ouderrekeningen en TSO) die niet zijn begroot in de administratie op te nemen. Tegenover deze inkomsten staan ook uitgaven waarbij een gelijk saldo als verplichting opgenomen is op de balans. Hierdoor hebben de extra inkomsten geen effect op het resultaat van 2018. Daarnaast zijn er diverse (incidentele) subsidies en bijdragen die niet zijn voorzien in de begroting, voor een totaalbedrag van 83.000 euro, waaronder hogere huurbaten (3.000 euro), bijdragen detachering (4.000 euro), subsidie *Muziekimpuls* (19.000 euro), bijdragen voor (visueel) gehandicapte leerlingen (17.000 euro), subsidie *Opleiden in de school* (16.000 euro), afrekening exploitatiekosten BMV Velden (17.000 euro) en diverse kleinere niet voorziene overige bijdragen.

De middelen prestatiebox zijn in 2018 onder andere aangewend voor verdere professionalisering en scholing van de teams. Ook zijn de middelen ingezet voor culturele activiteiten welke zijn belegd bij Cultuurpad.

Lasten

De totale personele lasten (inclusief de uitkeringen van het Vervangingsfonds en UWV) over 2018 zijn 641.000 euro hoger dan begroot. Voornaamste reden zijn de gestegen loonkosten, voortvloeiend uit de cao-afspraken en pensioenopslag van 198.000 euro. Daarnaast is via payroll voor 122.000 euro personeel ingehuurd (deels ten behoeve van de hogere instroom van nieuwkomers dan verwacht). Verder is er voor 235.000 euro meer aan extern personeel ingehuurd; dit betreft vooral de inhuur van een interim-directeur (105.000 euro), hogere kosten staf/verschuiving kosten staf van huisvestingsprojecten naar exploitatie (60.000 euro) en verschuiving van personeel in eigen dienst naar extern personeel TCV (62.000 euro). De dotatie aan de voorziening Jubilea is 19.000 euro hoger dan begroot. Ook zijn de overige personele lasten 66.000 euro hoger dan begroot waaronder extra inzet verzuimcoördinator en kosten BGZ (21.000 euro), meer inkoop diverse trajecten schoolbegeleiding (69.000 euro) en diverse kleinere positieve afwijkingen getotaliseerd (24.000 euro).

De afschrijvingslasten wijken 59.000 euro positief af ten opzichte van de begroting, vooral als gevolg van latere vervanging van de geplande investeringen in hardware ICT. De in hardware ICT geïnvesteerde bedrag was ook lager dan begroot met daardoor ook een gunstig effect op de afschrijvingen.

De huisvestingslasten zijn 28.000 euro hoger dan begroot. Als gevolg van enkele onvoorziene en incidentele kosten vallen de schoonmaakkosten 35.000 euro hoger uit. De energielasten zijn 11.000 euro lager dan begroot en de dagelijkse onderhoudskosten (inclusief beveiliging) vallen 8.000 euro hoger uit dan begroot. De gezamenlijke kosten TCV over 2017 zijn afgerekend (voordelig 13.000 euro), daarnaast zijn er nog diverse kleinere afwijkingen.

De overige lasten zijn 58.000 euro hoger dan begroot. De uitgaven van de overige bankrekeningen (oudergelden en tso) van 99.000 euro zijn niet begroot. Verder vallen de kosten voor leermiddelen en ICT ongeveer 55.000 euro hoger uit, deels het gevolg van de gestegen kosten voor licenties (leermiddelen en bedrijfsvoering). De kosten voor reproductie vallen 10.000 euro hoger uit dan begroot. Daarnaast zijn de advieskosten 44.000 euro hoger dan begroot, als gevolg van de kosten voor werving en selectie van nieuwe RvT-leden (23.000 euro) en RI&E onderzoeken (19.000 euro). De projectkosten (externe inkoop) zijn lager dan begroot op vooral Passend onderwijs (94.000 euro) en O₃ (34.000 euro). De inzet hierop is deels met eigen medewerkers gerealiseerd. Het saldo van de financiële baten en lasten is 7.000 euro lager dan begroot, waarvan 5.000 euro lagere rentebaten en 2.000 euro hogere bankkosten.

5.6.2 RESULTAAT JAARREKENING 2018 VERSUS JAARREKENING 2017

Het totale resultaat over 2018 is 173.000 hoger dan het nihil-resultaat over 2017. De grootste afwijkingen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht.

Baten

De in 2018 ontvangen rijksbijdragen zijn 902.000 euro gestegen ten opzichte van 2017. Dit is grotendeels het gevolg van de cao-afspraken, herstelopslag pensioenen uit 2018 en de extra toegekende werkdrukmiddelen vanaf 2018-2019. Daarnaast is er een geringe daling van de leerlingaantallen per 1 oktober 2017 ten opzichte van 1 oktober 2016, is de incidentele groeiregeling lager dan in 2017 en is ook de bekostiging van de nieuwkomers lager dan in 2017.

De overige overheidsbijdragen zijn in 2018 gedaald met 36.000 euro en ook de bekostiging van de schakelklassen is gedaald. De subsidie Buurtaal is in 2017 gestopt.

De overige baten zijn 30.000 euro hoger in 2018 ten opzichte van 2017 en worden grotendeels verklaard door een aantal incidentele subsidies en bijdragen (waaronder Impuls muziekonderwijs en Opleiden in de school).

Lasten

De personele lasten (inclusief uitkeringen Vervangingsfonds en UWV) over 2018 zijn 567.000 euro hoger dan 2017. De lonen en salarissen zijn fors gestegen in 2018 door de cao-afspraken en pensioenopslag. Ook de kosten voor inhuur van personeel via payroll en extern personeel zijn gestegen in 2018. Verder zijn de overige personele lasten gestegen, er is meer school- en leerlingbegeleiding ingekocht en ook is er meer besteed aan verzuimbegeleiding.

De afschrijflasten zijn in 2018 tijdelijk gedaald ten opzichte van het voorgaand jaar doordat een groot deel van de ICT-hardware pas bij de start van het schooljaar 2018-2019 is vervangen, terwijl in de begroting rekening gehouden is met een investering in 2017-2018.

De huisvestingslasten vallen 35.000 euro lager uit. De kosten voor (incidenteel) klein onderhoud zijn gestegen alsook de huurbijdragen. De dotatie aan de onderhoudsvoorziening is vanaf 2018-2019 naar beneden bijgesteld, de kosten voor projectmanagement worden in deze verantwoording uit de exploitatie betaald en lopen niet meer via de voorziening onderhoud. Daarnaast is de afrekening van de gezamenlijke kosten TCV in 2018 lager dan in 2017.

De overige lasten zijn 34.000 euro lager. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door lagere projectkosten (externe inhuur) Passend onderwijs en O₃-advieskosten in 2018. De kosten voor ICT-licenties en software zijn weer gestegen ten opzichte van 2017 en ook zijn de advieskosten gingen in 2018 omhoog.

Het saldo van de financiële baten en lasten is 1.000 euro hoger dan het voorgaande jaar.

5.6.3 ONTWIKKELING BALANSPOSITIE

Materiële vaste activa: de balanswaarde van de materiële vaste activa is per 31 december 2018 met 210.000 euro toegenomen. In 2018 is voor een bedrag van 507.000 euro geïnvesteerd, waarvan 422.000 euro in hardware ICT, 63.000 euro in inventaris en meubilair en 22.000 euro in leermiddelen. De afschrijving van de bestaande en de nieuwe investeringen bedroegen 294.000 euro in 2018.

Vorderingen: deze balanspost wordt voor een groot deel bepaald door het Rijk vanwege het betaalritme; hierop heeft onze stichting geen invloed. De totale omvang van de vorderingen is met 64.000 euro afgenomen ten opzichte van voorgaand jaar.

Liquide middelen: het saldo van de totale liquide middelen is met 183.000 euro toegenomen.

Stichtingsvermogen: het resultaat over 2018 van 173.000 euro wordt aan de algemene reserve toegevoegd.

Voorzieningen: de totale balanswaarde van de voorzieningen is per 31 december 2018 met 141.000 euro toegenomen. In 2018 zijn er voor 22.000 euro aan uitkeringen inzake ambtsjubilea aan de voorziening onttrokken en is er 39.000 euro gedoteerd aan de voorziening Jubilea.

Aan de voorziening Onderhoud is in 2018 conform begroting voor 277.000 euro gedoteerd; er is voor 153.000 euro uitgaven aan onttrokken. In de begroting 2018 was uitgegaan van een totale onttrekking van 265.000 euro. In de realisatie zijn de uitgaven op enkele onderdelen wat lager uitgevallen. Daarnaast is eerder voor 2018 gepland meerjarig onderhoud doorgeschoven naar 2019.

Kortlopende schulden: deze balanspost is met 15.000 euro toegenomen. Hierin zijn ook de nog te besteden saldi van de in 2017 ingebrachte bankrekeningen (zie ook de liquide middelen) voor een bedrag van 122.000 euro opgenomen.

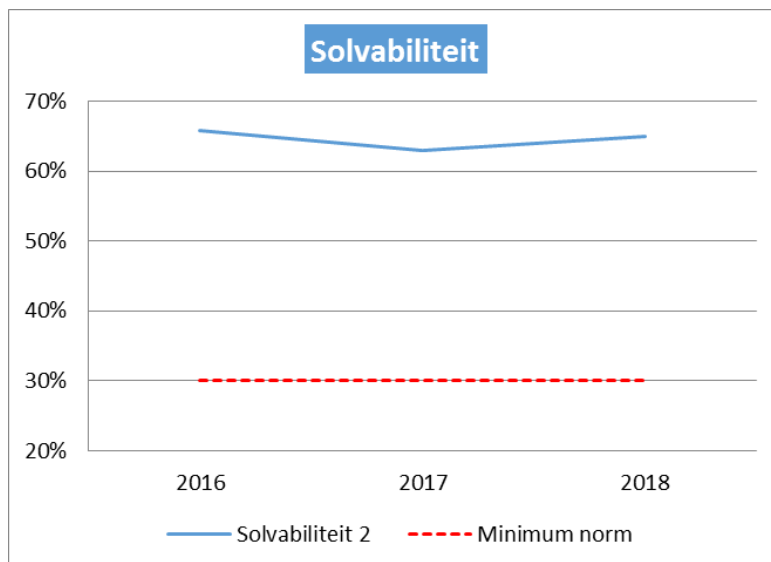
5.7 KENGETALLEN

De belangrijkste financiële kengetallen en de historische ontwikkeling zijn weergegeven in onderstaande tabel. Per kengetal gaan we hierna in op de ontwikkeling in 2018.

	Signaleringswaarden	2016	2017	2018
▪ Solvabiliteit 2 (eigen vermogen + voorzieningen / totaal vermogen)	< 30%	65,8%	63,0%	65,0%
▪ Liquiditeit (current ratio) (vlottende activa / kortlopende schulden)	< 0,75	1,6	1,6	1,6
▪ Huisvestingsratio ((huisvestingslasten + afschrijvingen gebouwen en terreinen)/totale lasten)	> 0,10	0,06	0,06	0,06
▪ Weerstandsvermogen (eigen vermogen / totaal baten)	< 5%	15,1%	15,3%	15,4%
▪ Rentabiliteit (nettoresultaat / totaal baten)	3-jarig < 0 2-jarig < -0,05 1-jarig < -0,10	-1,3%	0,0%	1,1%
▪ Werkkapitaal in miljoenen euro's (vlottende activa -/- kortlopende schulden)	n.v.t.	1,1	1,0	1,1

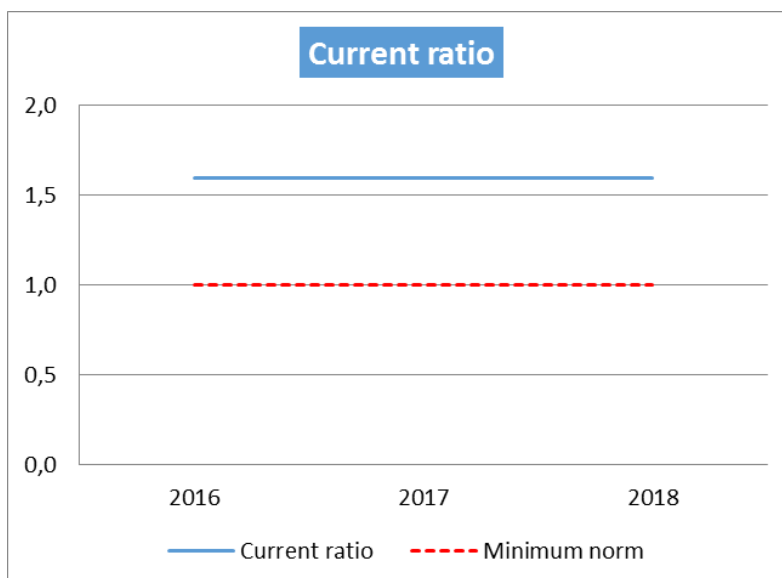
Solvabiliteit

Solvabiliteit 2 is met 2,0 procentpunt toegenomen. Dit is grotendeels het gevolg van het positieve resultaat van 2018. De Onderwijsinspectie hanteert een signaleringsgrens van 30 procent. Instellingen met een lagere solvabiliteit worden extra gemonitord of krijgen ondersteuning. Met een percentage 65 blijft Fortior hier ruim boven en is er sprake van een gezonde financiële positie.

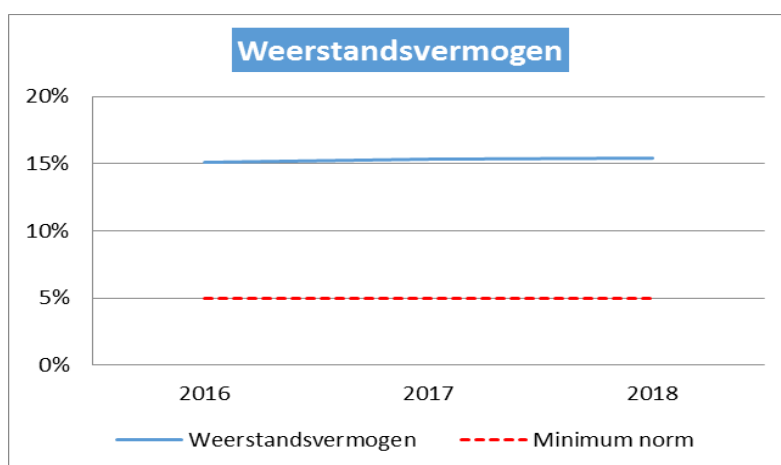
Current ratio

De current ratio is met 1,6 op hetzelfde niveau als 2017. Bij haar beoordeling van de financiële positie van onderwijsinstellingen hanteert de Onderwijsinspectie een signaleringswaarde lager dan 0,75. Fortior heeft 1,0 als kritische ondergrens op basis van de doelstelling dat minimaal de kortlopende schulden uit de vlottende activa kunnen worden voldaan; deze ondergrens wordt ruimschoots gehaald.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is 15,4 procent en daarmee licht gestegen ten opzichte van 2017. Bij haar beoordeling van de financiële positie van onderwijsinstellingen hanteert de Onderwijsinspectie een signaleringswaarde lager dan 5 procent. Fortior blijft hier ruim boven.

5.8 CONTINUÏTEITSPARAGRAAF

Fortior kent de vragen van haar leerlingen. Om tot een passend inhoudelijk aanbod te komen, hebben wij deze vertaald in doelen en ambities, neergelegd in ons meerjarig strategisch beleidsplan en geconcretiseerd in jaarplannen. De ons beschikbaar gestelde personele en financiële middelen zetten we daarop doelgericht in, in duidelijk perspectief van de meerjarenbegroting.

Risicomanagement is een belangrijk element in onze planning- en controlcyclus. Eenmaal per jaar wordt een risicoanalyse uitgevoerd, met daarnaast continue beoordeling gedurende het jaar van de werking van onze beheersingsmaatregelen. Het interne risicobeheersingssysteem wordt in de volgende paragraaf meer in detail toelicht.

De grootste onzekerheden waar Fortior zich voor gesteld ziet, liggen vooral in de ontwikkeling van het aantal schoolkinderen en de direct daaraan verbonden overheidsvergoedingen, in onduidelijkheden over niveau en aard van deze vergoedingen en in cao-ontwikkelingen. Bij het samenstellen van onze meerjarenprognoses brengen we in detail risico's in kaart, inclusief een inschatting van de financiële gevolgen. Aan de hand van scenario's beoordelen we de ontwikkelingen en bijbehorende mogelijke maatregelen, zodat we goed zicht houden op de benodigde en realiseerbare sturing. Op basis hiervan verwachten we dat we net zoals in 2018 ook de komende jaren structureel kostendekkend kunnen blijven werken.

De RvT blijft door intensieve en frequente discussies betrokken bij de strategische planvorming en houdt door gedetailleerde operationele managementrapportages zicht en invloed op de ontwikkelingen in onze organisatie. Elders in dit jaarverslag doet de RvT verslag over de manier waarop hij het bestuur ondersteunt en adviseert over de beleidsvraagstukken en hun financiële vertaling.

Het volgende deel van dit hoofdstuk geeft nader toelichting op de verwachte ontwikkeling van leerlingaantallen, kengetallen, meerjarenbegroting inclusief inschatting van de belangrijkste risico's en onzekerheden en een inventarisatie van interne risicobeheersings- en controlesystemen.

5.8.1 PROGNOSE AANTALLEN LEERLINGEN

Fortior stelt periodiek instroomprognoses van leerlingen op. Waar nodig stellen we ze bij op grond van ervaringsgegevens en kennis van wijkontwikkeling. De uitkomsten vormen de basis voor onze meerjarenbegroting (financieel en personeel).

Leerlingenprognoses 2018-2021					
Stand 1 oktober	2018	2018	2019	2020	2021
	werkelijk				
Kleur-Rijk	73	90	93	85	85
De Zuidstroom	226	240	240	242	244
St. Willibrordusschool	196	199	196	192	193
TCV speciaal basisonderwijs	80	68	68	68	68
TCV basisonderwijs	231	225	225	225	225
Groeneveldschool	220	217	225	225	225
School aan de Vijver	271	274	270	266	264
De Meule	205	204	200	200	200
Nova Montessori	113	116	120	125	130
Taal & lent	68	76	75	75	75
Sterrenpad 't Ven	159	162	158	156	158
De Startbaan	383	382	367	380	371
't Kapelke	63	63	62	62	62
De Weiert	165	158	158	158	158
Totaal	2.453	2.474	2.457	2.459	2.458

Bovenstaande leerlingprognoses vormen de basis voor de MJB 2018/19-2022/23

Rekening houdend met deze verwachtingen willen we voor zoveel mogelijk kinderen aantrekkelijk onderwijs aanbieden in combinatie met actieve en transparante communicatie en door structureel samen te werken met ouders en overige stakeholders.

De bijbehorende voorziene personele bezetting uitgedrukt in beschikbare fte's (na aftrek van bijvoorbeeld BAPO-verlof) voor de eerstkomende jaren:

Netto-inzet in fte's	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
Directie (-ondersteuning)	8,6	8,6	8,6	8,6
Onderwijzend personeel (OP)	132,5	132,1	132,1	132,1
Onderwijsondersteunend personeel (OOP)	20,4	19,9	19,9	19,9
Leerlingen (1 oktober; t=0)	2.472	2.474	2.457	2.459
Leerlingen per fte onderwijzend personeel	18,7	18,7	18,6	18,6

Bovenstaande netto-inzet fte's is gebaseerd op de MJB 2018/19-2022/23

5.8.2 MEERJARENBEGROTING

Met ingang van schooljaar 2017-2018 stellen wij een begroting op schooljaarbasis op. Met de goedgekeurde jaarrekening 2017 en de schooljaarbegroting als startpunt hebben wij de meerjarenbegroting (MJB) 2018-2019 tot en met 2022-2023 opgesteld:

Meerjarenbegroting					
Bedragen per 31 juli (* 1.000)	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
Personeel	25	13	69	103	85
Materieel	(26)	(14)	(70)	(104)	(86)
Financieel	1	1	1	1	1
Verwacht resultaat	-	-	-	-	-

De MJB is gebaseerd op de begroting 2018-2019, aangevuld met inschattingen van mogelijke ontwikkelingen op langere termijn. Daarbij hebben we zorgvuldig geanalyseerd welke posten in de huidige aannames nog risico's en kansen opleveren en op welke posten wij operationeel en financieel kunnen bijsturen, mochten deze risico's zich voordoen.

5.8.3 MEERJARENBEGROTING BATEN EN LASTEN

Meerjarenbegroting 2018/19-2022/23 (bedragen * 1.000)

Baten	Begroot				
	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
Rijksbijdragen	14.887	14.803	14.756	14.773	14.768
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	95	18	18	18	18
Overige baten	96	95	90	90	90
Totaal baten	15.078	14.916	14.864	14.881	14.876

Lasten	Begroot				
	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
Personeelslasten	12.020	11.916	11.724	11.741	11.736
Afschrijvingen	389	340	480	480	480
Huisvestingslasten	843	843	843	843	843
Overige lasten	1.827	1.818	1.818	1.818	1.818
Totaal lasten	15.079	14.917	14.865	14.882	14.877

Saldo baten en lasten	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)
------------------------------	-----	-----	-----	-----	-----

Financiële baten en lasten	Begroot				
	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
Financiële baten en lasten	1	1	1	1	1
Resultaat	-	-	-	-	-

5.8.4 RISICO'S EN ONZEKERHEDEN

Naast deze MJB hebben we ook een extra conservatief scenario uitgewerkt, waarin we rekening houden met een aantal tegenvallers en de daarbij passende maatregelen. De uitkomsten hiervan zijn in vergelijking met onze MJB:

Minimum scenario							
Bedragen per 31 juli (* 1.000)		TOTAAL 5 jr	4 jr na 2018/19	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22 2022/23
Verwacht scenario		-	-	-	-	-	-
Effect conservatieve inschatting		(332)	(332)	-	(111)	(221)	-
Minimum scenario		(332)	(332)	-	(111)	(221)	-

Op basis van deze analyse concluderen wij dat, met inachtneming van ontwikkelingen in aantal leerlingen, de overheid en het personeel, Fortior een gezonde meerjarenplanning realiseert, zodat we de toekomst met vertrouwen tegemoet kunnen zien. Hierbij hoeven we in principe onze reserves niet verder aan te spreken, maar mochten zich tegenvallers voordoen, dan zijn de reserves toereikend.

5.8.5 MEERJARENONTWIKKELING BALANS

Wij gaan ervan uit dat geen structurele wijzigingen optreden in onze financieringsstructuur. Vooralsnog verwachten we ook geen structurele wijziging bij te vormen voorzieningen. De verwachte resultaten brengen we ten laste dan wel ten voordele van het eigen vermogen. Alles in aanmerking nemende verwachten we een stabiele ontwikkeling van onze balans:

Balansprognose						
Bedragen per 31 december (* 1.000)		2018	2019	2020	2021	2022
Activa						
<i>Vaste activa</i>						
Materiële vaste activa		2.282	2.299	2.074	2.349	2.324
<i>Vlottende activa</i>						
Vorderingen		1.008	1.008	1.008	1.008	1.008
Liquide middelen		1.932	1.653	1.811	1.505	1.221
Totaal activa		5.222	4.960	4.893	4.862	4.553
Passiva						
Eigen vermogen		2.483	2.483	2.483	2.483	2.483
Voorzieningen		911	649	582	551	242
Kortlopende schulden		1.828	1.828	1.828	1.828	1.828
Totaal passiva		5.222	4.960	4.893	4.862	4.553

5.8.6 KENGETALLEN

De met de meerjarenbalans samenhangende ontwikkeling van kengetallen is dan:

	Signaleringswaarden	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Solvabiliteit 2 (eigen vermogen + voorzieningen / totaal vermogen)	< 30%	65,8%	63,0%	65,0%	63,1%	62,6%	62,4%	59,9%
Liquiditeit (current ratio) (vlottende activa / kortlopende schulden)	< 0,75	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6
Huisvestingsratio ((huisvestingslasten + afschrijvingen gebouwen en terreinen)/totale lasten)	> 0,10	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06
Weerstandsvermogen (eigen vermogen / totaal baten)	< 5%	15,1%	15,3%	15,4%	16,5%	16,6%	16,7%	16,7%
Rentabiliteit (nettoresultaat / totaal baten)	3-jarig < 0 2-jarig < -0,05 1-jarig < -0,10	-1,3%	0,0%	1,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Werkkapitaal in miljoenen euro's (vlottende activa -/- kortlopende schulden)	n.v.t.	1,1	1,0	1,1	1,1	0,8	1,0	0,7

5.9 RISICOMANAGEMENT

Inleiding

De code *Goed Onderwijsbestuur* en de richtlijn *Jaarverslag Onderwijs* bevatten voorschriften voor risicomanagement, beheersingssystemen en opbrengsten.

Ook Fortior brengt gestructureerd risico's in kaart zodat we passende maatregelen kunnen nemen om te voorkomen dat strategische doelen in het gedrang kunnen komen.

Vast onderdeel van de bedrijfsvoering is de jaarlijkse risicoanalyse waarvoor we in voorgaande jaren gebruik gemaakt hebben van onder meer een methodiek die aangereikt was vanuit de PO-raad. Naast een systematische reflectie op alle risico's omvat deze aanpak ook beheersmaatregelen om risico's te vermijden, te beheersen, te verzekeren of te accepteren. Tevens zijn de maatregelen gerangschikt naar een zogeheten Plan-, Do-, Check- en Act-cyclus (PDCA). In 2017 hebben wij een meer op de eigen situatie van Fortior toegesneden methodiek ontwikkeld, waarbij door zelfstandige werkgroepjes per vakgebied een analyse van de mogelijke risico's vanuit dat vakgebied wordt gedaan. Door weging van de risico's en de waarschijnlijkheid dat een risico zich daadwerkelijk voordoet, stellen we per vakgebied een rangorde op. CvB en manager Bedrijfsvoering stellen vervolgens aan de hand van de verschillende analyses prioriteiten vast, waarbij we voor elk geselecteerd risico een meer gedetailleerd actieplan maken.

Uitvoering

In 2017 zijn de werkgroepen opgestart en is het eerste werk gedaan. In 2018 zijn de uitkomsten vertaald naar concreet uitvoerbare acties. Het merendeel van de acties is belegd in het directieoverleg. De analyses signaleren geen domeinen waarin Fortior substantiële risico's loopt zonder dat er passende maatregelen zijn genomen.

6. JAARREKENING 2018

6.1 GRONDSLAGEN

6.1.1 GRONDSLAGEN ALGEMEEN

Activiteiten van het bevoegd gezag

In deze jaarrekening zijn de activiteiten van de Stichting Fortior en van de onder deze rechtspersoon vallende scholen (zie gegevens rechtspersoon) verantwoord.

Grondslagen voor de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de bepalingen opgenomen in de Ministeriële Richtlijn Jaarverslaggeving Onderwijs. Hierbij wordt aansluiting gezocht bij de bepalingen van Boek 2 titel 9 van het Burgerlijk Wetboek en de richtlijnen voor de jaarverslaggeving waaronder Richtlijn 660 Onderwijsinstellingen.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

De in de jaarrekening opgenomen bedragen luiden in hele euro's.

Vergelijkende cijfers

Voor zover van toepassing zijn ter vergelijking de realisatiecijfers opgenomen van het voorgaande jaar, alsmede de cijfers van de meest recente, vastgestelde versie van de begroting van het verantwoordingsjaar.

6.1.2 GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING ACTIVA EN PASSIVA

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde.

Investeringsubsidies

Verkrege investeringssubsidies voor aanschaf van materiële vaste activa worden in mindering gebracht op de investeringen.

Eigendom

Schoolgebouwen, waarvan het juridisch eigendom berust bij de stichting en het economisch eigendom bij de gemeente, zijn niet in de balans opgenomen. De kosten van groot onderhoud aan de binnenkant alsmede het buitenschilderwerk van de schoolgebouwen worden ten laste gebracht van de voorziening groot onderhoud. Verbouwkosten van School aan de Vijver zijn op de balans opgenomen.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen en overlopende activa worden bij de eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde.

Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Liquide middelen die niet ter directe beschikking staan worden verwerkt onder de vorderingen. Liquide middelen die gedurende langer dan twaalf maanden niet ter directe beschikking staan, worden verwerkt onder de financiële vaste activa.

Algemene reserve

Deze post betreft de niet-gebonden reserve die voortkomt uit de door (semi-)overheidsinstellingen gefinancierde activiteiten.

De algemene reserve vormt een buffer ter waarborging van de continuïteit van de Stichting Fortior. Deze wordt opgebouwd uit de resultaatbestemming van overschotten welke ontstaan uit het verschil tussen de toegerekende baten en werkelijk gemaakte lasten. In geval van een tekort wordt dit resultaat ten laste van de algemene reserve gebracht.

Voorzieningen

De voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen die op balansdatum bestaan waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is, waarvan de hoogte redelijkerwijs geschat kan worden en voor zover deze verplichtingen en risico's niet op activa in mindering zijn gebracht.

Eveneens worden voorzieningen gevormd voor verliezen die naar waarschijnlijkheid in de toekomst zullen optreden maar die voortkomen uit risico's die op balansdatum aanwezig zijn. Voorzieningen kunnen worden gevormd ter egalisatie van kosten waarbij een deel van de in de toekomst te verwachten uitgaven zijn oorsprong heeft voor balansdatum.

Voorziening groot onderhoud

De voorziening voor de gelijkmatige verdeling van onderhoudslasten gebouwen wordt bepaald op basis van te verwachten kosten over een reeks van jaren op basis van een onderhoudsplan. De voorziening wordt lineair opgebouwd ten laste van het resultaat. De voorziening wordt gewaardeerd tegen nominale waarde. Het uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van deze voorziening gebracht.

Voorziening ambtsjubileum

Op basis van Richtlijn 271 van de Raad van de Jaarverslaggeving is een voorziening opgenomen voor verplichtingen uit hoofde van toekomstige uitkeringen bij ambtsjubilea van personeelsleden.

De voorziening is opgenomen tegen contante waarde van de toekomstige uitbetalingen en is afhankelijk van de ingeschatte blijfkans, gemiddelde salarisstijging en disconteringsvoet. De werkelijke jubilea-uitkeringen worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Kortlopende schulden

Dit zijn schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar. Kortlopende schulden worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Overlopende passiva

De overlopende passiva betreffen vooruit ontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend en nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

6.1.3 GRONDSLAGEN VOOR BEPALING VAN HET RESULTAAT

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als verschil tussen de baten en alle hiermee verbonden, aan het verslagjaar toe te rekenen lasten. De baten en lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarop deze betrekking hebben.

Rijksbijdragen

Onder de rijksbijdragen OCW/EZ worden de vergoedingen voor de exploitatie opgenomen verstrekt door het Ministerie OCW/EZ. Tevens worden hier verantwoord de door het samenwerkingsverband passend onderwijs ontvangen doorbetalingen van de rijksbijdrage.

De ontvangen (normatieve) rijksbijdrage en de niet geoordeelde OCW-subsidies (vrij besteedbare doelsubsidies zonder verrekenings-clausule) worden in het jaar waarop de toekenningen betrekking hebben volledig verwerkt als bate in de staat van baten en lasten.

Geoordeelde OCW-subsidies met een vrij besteed overschot (doelsubsidies waarbij het overschot geen verrekeningsclausule heeft) worden ten gunste van de staat van de baten en lasten verantwoord naar rato van de voortgang van de gesubsidieerde activiteiten. Het deel van de subsidies waarvoor nog geen activiteiten zijn verricht per balansdatum worden verantwoord onder de overlopende passiva.

Geoordeelde OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekeningsclausule) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord in het jaar waarvan de gesubsidieerde lasten komen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn niet is verlopen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden zodra de bestedingstermijn is verlopen op balansdatum.

Overige overheidsbijdragen

Onder de overige overheidsbijdragen worden de vergoedingen opgenomen verstrekt door gemeente, provincie of andere overheidsinstellingen. Ze worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige exploitatiesubsidies

Overige exploitatiesubsidies worden ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde lasten komen en/of waarin de opbrengsten zijn gederfd en/of waarin het exploitatietekort zich heeft voorgedaan.

Overige baten

Onder de overige baten worden de vergoedingen opgenomen die niet verstrekt zijn door het Ministerie van OCW/EZ, gemeenten, provincie of andere overheidsinstellingen. De overige baten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Personele lasten

Onder de personele lasten worden de lasten opgenomen van de personeelsleden die in dienst zijn van de stichting, alsmede de overige personele lasten die betrekking hebben op onder meer het inhuren van extra personeel, scholingskosten en bedrijfsgezondheidszorg.

Pensioenen

De Stichting Fortior heeft een voor haar werknemers een toegezegd-pensioenregeling.

Hiervoor in aanmerking komen de werknemers die op de pensioengerechtigde leeftijd recht hebben op een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddeld verdiende loon berekend over de jaren dat de werknemer pensioen heeft opgebouwd.

De verplichtingen, die voortvloeien uit deze rechten van haar personeel, zijn ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds ABP. Hieraan worden premies betaald waarvan een deel door de werkgever en een deel door de werknemer wordt betaald.

De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad van het pensioenfonds dit toelaat. Per 31 december 2018 heeft dit pensioenfonds een dekkingsgraad van 97,0 procent. De pensioenverplichting wordt gewaardeerd volgens de 'verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering'. In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de staat van baten en lasten verantwoord. Er bestaat geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bedragen in het geval van een tekort bij het ABP, anders dan het effect van hogere premies. Daarom zijn alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar verantwoord in de jaarrekening.

Afschrijvingen

De afschrijvingen zijn gerelateerd aan de aanschafwaarde van de betreffende materiële vaste activa.

Huisvestingslasten

Onder de huisvestingslasten worden de uitgaven voor huisvesting opgenomen. De lasten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige lasten

De overige lasten hebben betrekking op uitgaven die voortvloeien uit aangegane afspraken dan wel noodzakelijk zijn voor het geven van onderwijs en worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Financieel resultaat

De rentebaten en -lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende renteopbrengsten en -lasten van uitgegeven en ontvangen leningen.

6.1.4 GRONDSLAGEN VOOR HET KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Bij deze methode wordt het nettoresultaat aangepast voor posten van de winst- en verliesrekening die geen invloed hebben op ontvangsten en uitgaven in het verslagjaar, mutaties in de balansposten en posten van de winst- en verliesrekening waarvan de ontvangsten en uitgaven niet worden beschouwd als behorende tot de operationele activiteiten.

De liquiditeitspositie in het kasstroomoverzicht bestaat uit liquide middelen onder aftrek van gerealiseerde bankkredieten. In het kasstroomoverzicht wordt onderscheid gemaakt tussen operationele, investerings- en financieringsactiviteiten.

Transacties waarbij geen ruil van geldmiddelen plaatsvindt worden niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. De betaling van leasetermijnen is opgenomen onder de operationele activiteiten.

6.2 BALANS PER 31 DECEMBER 2018 (NA RESULTAATSBESTEMMING)

1.	Activa	31-12-2018	31-12-2017
	Vaste Activa		
1.2	Materiële vaste activa	2.282.166	2.072.416
	<u>Totaal vaste activa</u>	<u>2.282.166</u>	<u>2.072.416</u>
	Vlottende activa		
1.5	Vorderingen	1.008.320	1.072.440
1.7	Liquide middelen	1.931.287	1.748.510
	<u>Totaal vlottende activa</u>	<u>2.939.607</u>	<u>2.820.950</u>
	<u>Totaal activa</u>	<u>5.221.773</u>	<u>4.893.366</u>
2.	Passiva	31-12-2018	31-12-2017
2.1	Eigen vermogen	2.483.012	2.310.414
2.2	Voorzieningen	911.489	770.918
2.4	Kortlopende schulden	1.827.272	1.812.034
		<u>5.221.773</u>	<u>4.893.366</u>
	<u>Totaal passiva</u>	<u>5.221.773</u>	<u>4.893.366</u>

6.3 STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2018

		Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
3.	Baten			
3.1	Rijksbijdrage OCW	15.774.264	15.106.417	14.767.032
3.2	Overige overheidsbijdragen	93.608	96.596	129.725
3.5	Overige baten	<u>269.370</u>	<u>87.495</u>	<u>239.323</u>
	Totaal baten	<u>16.137.242</u>	<u>15.290.508</u>	<u>15.136.080</u>
4.	Lasten			
4.1	Personeelslasten	13.322.949	12.682.285	12.367.788
4.2	Afschrijvingen	294.045	352.777	343.847
4.3	Huisvestingslasten	888.193	860.365	922.727
4.4	Overige lasten	<u>1.458.055</u>	<u>1.400.381</u>	<u>1.502.795</u>
	Totaal lasten	<u>15.963.242</u>	<u>15.295.808</u>	<u>15.137.157</u>
	Saldo baten en lasten	<u>174.000</u>	<u>-5.300</u>	<u>-1.077</u>
5	Financiële baten en lasten	-1.402	5.300	1.077
	Nettoresultaat	<u>172.598</u>	<u>0</u>	<u>0</u>

6.4 KASSTROOMOVERZICHT

	2018	2017
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Saldo Baten en Lasten	174.000	-1.077
<i>Aanpassingen voor:</i>		
Afschrijvingen	294.045	343.847
Mutaties voorzieningen	140.571	-268.085
<i>Veranderingen in vlottende middelen:</i>		
Vorderingen (-/-)	64.120	26.686
Schulden	15.238	25.138
Totaal kasstroom uit bedrijfsoperaties:	687.975	126.509
Ontvangen interest	2.738	5.802
Betaalde interest (-/-)	-4.140	-4.724
	-1.402	1.078
<u>Totaal kasstroom uit operationele activiteiten:</u>	686.573	127.587
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in MVA (-/-)	-506.895	-106.102
Desinvesterings in MVA	3.100	0
<u>Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten:</u>	-503.795	-106.102
Mutatie liquide middelen	182.777	21.485
Beginstand liquide middelen	1.748.510	1.727.025
Mutatie liquide middelen	182.777	21.485
Eindstand liquide middelen	1.931.287	1.748.510

6.5 TOELICHTING BEHORENDE TOT DE BALANS

6.5.1 VASTE ACTIVA

	Aanschafprijs		Boekwaarde	Investerings	Desinvesteringen		Afschrijvingen	Aanschafprijs		Boekwaarde
	1-1-2018	Cumulatieve afschrijvingen			Aanschafprijs	Afschrijvingen		1-1-2018	Cumulatieve afschrijvingen	
	1-1-2018	1-1-2018	1-1-2018	2018	2018	2018	2018	31-12-2018	31-12-2018	31-12-2018
1.2 Materiele vaste activa										
1.2.01 Gebouwen en terreinen	515.727	-33.960	481.766	0	0	0	-25.786	515.727	-59.746	455.981
1.2.02 Inventaris en apparatuur	4.029.840	-2.881.280	1.148.560	485.464	-933.717	933.717	-184.502	3.581.587	-2.132.065	1.449.523
1.2.03 Leermethoden	1.554.850	-1.112.760	442.090	21.431	-20.664	17.564	-83.757	1.555.617	-1.178.953	376.664
Totaal MVA	6.100.418	-4.028.000	2.072.416	506.895	-954.381	951.281	-294.045	5.652.932	-3.370.764	2.282.166

De desinvesteringen hebben betrekking op oude, niet meer aanwezige activa welke uit de administratie zijn verwijderd. De boekwaarde van de gedesinvesteerde hardware was nihil, de boekwaarde van de gedesinvesteerde leermethoden betrof € 3.100 en is ten laste van het resultaat 2018 gebracht.

Onder inventaris en apparatuur vallen de posten meubilair, inventaris en ICT middelen.

Duurzame goederen worden geactiveerd bij een aanschafwaarde boven de € 1.000,-.

De volgende afschrijvingstermijnen worden gehanteerd:

Investerings in bestaande bouw

15 of 20 jaar

Inventaris en apparatuur, bestaande uit:

-Meubilair

20 of 40 jaar

-Duurzame apparatuur

10 jaar

-ICT

3 of 5 jaar

Leermiddelen

10 jaar

6.5.2 VORDERINGEN

	31-12-2018	31-12-2017
1.5 Vorderingen		
1.5.1 Borgsommen	-	7.950
1.5.3 OCW/EZ		
Betaalritme overloop kalenderjaar	710.795	738.558
Nog te ontvangen subsidies	32.359	23.831
	743.154	762.389
1.5.4 Overige overheden		
Gemeente Venlo	-	16.488
	-	16.488
1.5.5 Overige vorderingen		
Nog te ontvangen rente	2.738	5.751
Overige nog te ontvangen bedragen	156.442	133.393
	159.180	139.144
1.5.6 Overlopende activa		
Vooruitbetaalde kosten	105.986	146.469
	105.986	146.469
Totaal vorderingen	1.008.320	1.072.440

6.5.3 LIQUIDE MIDDELEN

		31-12-2018	31-12-2017
1.7	Liquide middelen		
1.7.1	Kasmiddelen	6.795	5.733
1.7.2	Tegoeden en bankrekeningen	1.924.492	1.736.221
1.7.4	Kruisposten	-	6.556
	Totaal liquide middelen	1.931.287	1.748.510
1.7.2.	<u>Tegoeden en bankrekeningen</u> bevat de volgende posten:		
	Betaalrekeningen	687.240	202.027
	Spaarrekeningen	1.115.485	1.405.967
	Overige schoolbankrekeningen	121.767	128.226
		1.924.492	1.736.221

6.5.4 EIGEN VERMOGEN

		Saldo 1-1-2018	Resultaat 2018	Overige mutaties 2018	Stand per 31-12-2018
2.1	Stichtingsvermogen				
2.1.1	Algemene reserve	2.310.414	172.598	0	2.483.012

De Algemene reserve is volledig gevormd met publieke middelen.

6.5.5 VOORZIENINGEN EN LANGLOPENDE SCHULDEN

		Saldo 1-1-2018	Dotaties 2018	Onttrekkingen 2018	Vrijval 2018	Saldo 31-12-2018
2.2	Voorzieningen					
2.2.01	Personeelsvoorzieningen					
	Ambtsjubilea	200.552	39.283	22.437	-	217.398
2.2.03	Voorziening onderhoud	570.366	276.664	152.939	-	694.091
		770.918	315.947	175.376	-	911.489
				Kortlopend deel < 1 jaar	Langlopend deel > 1 jaar	Totaal
	Personeelsvoorzieningen					
	Ambtsjubilea			23.931	193.467	217.398
	Voorziening onderhoud			470.832	223.259	694.091
				494.763	416.726	911.489

6.5.6 KORTLOPENDE SCHULDEN

		31-12-2018	31-12-2017
2.4	Kortlopende schulden		
2.4.3	Crediteuren	210.497	199.940
2.4.4	Schuld OCW		
	Nog te besteden werkdrukmiddelen 2018	72.461	-
		72.461	-
2.4.7	Belastingen en premies sociale verzekeringen		
	Loonheffing december	485.014	457.304
	Premies sociale verzekeringen december	76.143	57.862
		561.157	515.165
2.4.8	Schulden terzake van pensioenen		
	Afdracht december	141.466	137.080
2.4.9	Overige schulden		
	Nog te betalen bedragen	160.766	240.606
	Nog te betalen afrekening pool en premies VF	100.000	102.421
	Nog te betalen netto salarissen 13e maand	7.790	2.221
		268.556	345.248
2.4.10	Overlopende passiva		
	Vakantiegeld en -dagen	397.537	394.938
	Nog te besteden bouwgeden Zuidstroom	6.108	17.267
	Diverse nog te besteden subsidies	47.723	31.901
	Verrekening TCV t/m 2017	-	42.269
	Nog te besteden overige schoolbankrekeningen	121.767	128.226
		573.135	614.600
	Totaal kortlopende schulden	1.827.272	1.812.034

6.6 GEOORMERKTE DOELSUBSIDIES

G1. VERANTWOORDING VAN SUBSIDIES ZONDER VERREKENINGSCLAUSULE (Regeling ROS art. 13, lid 2 sub a en EL&I regelingen betrekking hebben op de EL&I subsidies)

Omschrijving	Toewijzing Kenmerk	Datum	bedrag toewijzing	ontvangen t/m verslagjaar	Prestatie afgerond
			€	€	
Lerarenbeurs	DL/B/110284	28-8-2018	6.273	6.273	Ja
	totaal		6.273	6.273	

G2. VERANTWOORDING VAN SUBSIDIES MET VERREKENINGSCLAUSULE (Regeling ROS art. 13, lid 2 sub B en EL&I regelingen betrekking hebben op de EL&I subsidies)

G2.A. Aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing Kenmerk	Datum	bedrag toewijzing	ontvangen t/m verslagjaar	totale kosten	te verrekenen ultimo verslagjaar
			€	€	€	€
nvt			-	-	-	-
	totaal		-	-	-	-

G2.B. Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing Kenmerk	Datum	bedrag toewijzing	saldo 1-1-2017	ontvangen in verslagjaar	lasten in verslagjaar	totale kosten 2016	saldo nog te besteden 31-12-2017
			€	€	€	€	€	€
	totaal		-	-	-	-	-	-

6.7 TOELICHTING BEHORENDE TOT DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

6.7.1 RIJKSBIJDRAGEN

		Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
3.1	Rijksbijdragen			
3.1.01	Rijksbijdrage OCW/EZ	14.334.365	13.852.264	13.432.273
3.1.02	Overige subsidies OCW/EZ	451.097	317.556	413.988
3.1.04	Ontvangen doorbetalingen rijksbijdrage SWV	988.802	936.597	920.771
		15.774.264	15.106.417	14.767.032
3.1.01	<u>Rijksbijdrage OCW/EZ</u>			
	Personele bekostiging regulier	10.077.137	9.785.085	9.537.044
	Personele bekostiging groei	18.179	0	13.210
	Personeel- en Arbeidsmarktbeleid	1.782.159	1.664.864	1.503.098
	Materiële instandhouding regulier	1.999.598	1.970.048	1.995.040
	Prestatiebox	457.292	432.267	383.881
		14.334.365	13.852.264	13.432.273
3.1.02	<u>Overige subsidies OCW/EZ</u>			
	Bekostiging impulsgebieden	318.001	296.802	252.734
	Bekostiging nieuwkomers	108.422	5.000	134.960
	Overige personele- en materiële subsidies	24.674	15.754	26.294
		451.097	317.556	413.988
3.1.04	<u>Ontvangen doorbetalingen rijksbijdrage SWV</u>			
	SWV Passend Onderwijs Noord-Limburg	988.802	936.597	920.771
		988.802	936.597	920.771

6.7.2 OVERIGE OVERHEIDSBIJDRAGEN EN –SUBSIDIES

		Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
3.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies			
3.2.02	Gemeentelijke bijdragen	93.608	96.596	129.725
		93.608	96.596	129.725
3.2.02	<u>Uitsplitsing</u>			
	Schakelklassen	77.858	83.471	87.480
	Buurtaal Duits	0	0	23.495
	Overige gemeentelijke subsidies	15.750	13.125	18.750
		93.608	96.596	129.725

6.7.3 OVERIGE BATEN

		Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
3.5	Overige baten			
3.5.01	Verhuur	16.203	13.619	18.935
3.5.02	Detachering personeel	3.718	0	0
3.5.05	Ouderbijdragen/TSO exploitatie	23.081	25.623	20.621
	Ouderbijdragen/TSO overige schoolbankrekeningen	99.186	0	113.677
3.5.06	Overig	127.182	48.253	86.090
		269.370	87.495	239.323
3.5.06	<u>Overig</u>			
	(Schade)uitkeringen personeel	7.459	0	4.110
	Vergoeding Algemene Onderwijs Bond	12.238	11.240	12.128
	Impuls muziekonderwijs	18.611	0	0
	Diverse subsidies en bijdragen	88.874	37.013	69.852
		127.182	48.253	86.090

6.7.4 PERSONELE LASTEN

		Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
4.1	Personele lasten			
4.1.01	Lonen en salarissen	12.509.368	12.160.755	11.912.466
4.1.02	Overige personele lasten	1.305.611	863.459	977.280
4.1.03	Af: Uitkeringen	-492.029	-341.929	-521.959
		13.322.949	12.682.285	12.367.788
4.1.01	<u>Lonen en salarissen</u>			
	Brutolonen en salarissen	9.184.331	8.909.548	8.824.596
	Sociale lasten	2.077.086	2.030.966	1.860.744
	Pensioenpremies	1.247.951	1.220.241	1.227.126
		12.509.368	12.160.755	11.912.466
4.1.02	<u>Overige personele lasten</u>			
	Dotatie personele voorzieningen	39.283	20.000	38.287
	Personeel niet in loondienst	900.086	473.888	579.656
	Overige	366.242	369.571	359.337
		1.305.611	863.459	977.280
	Toelichting			
	<u>Personeel niet in loondienst</u> bevat de volgende posten:			
	Extern personeel	487.650	252.947	302.763
	Payroll	187.072	64.649	126.340
	School- en leerlingbegeleiding	225.364	156.292	150.553
		900.086	473.888	579.656
	<u>Overige</u> bevat de posten:			
	(Na)scholing en cursussen	91.220	92.167	85.745
	Bedrijfsgezondheidsdienst	60.389	39.167	45.032
	Overige	214.633	238.237	228.560
		366.242	369.571	359.337
4.1.03	<u>Uitkeringen</u>			
	Vervangingsfonds	-408.351	-324.413	-444.543
	UWV ZW/WIA	-83.678	-17.516	-77.415
		-492.029	-341.929	-521.959

6.7.5 AFSCHRIJVINGSLASTEN

		Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
4.2	Afschrijvingslasten			
4.2.02	Materiële vaste activa	294.045	352.777	343.847
		294.045	352.777	343.847
4.2.02	<u>Materiële vaste activa</u>			
	Gebouwen	25.786	25.825	25.786
	Inventaris en apparatuur	184.502	239.521	247.260
	Leermiddelen PO	83.757	87.431	70.801
		294.045	352.777	343.847

6.7.6 HUISVESTINGSLASTEN

		Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
4.3	Huisvestingslasten			
4.3.01	Huur	31.561	27.129	25.369
4.3.03	Onderhoud	93.291	75.827	77.629
4.3.04	Energie en water	213.588	224.840	210.995
4.3.05	Schoonmaakkosten	246.948	211.927	248.513
4.3.06	Heffingen	24.839	24.203	21.625
4.3.07	Dotatie voorziening groot onderhoud	276.664	276.664	309.995
4.3.08	Overige huisvestingslasten	1.302	19.775	28.600
		888.193	860.365	922.727
<u>4.3.08</u>	<u>Overige huisvestingslasten</u>			
	Beveiliging	9.678	18.851	13.742
	Overige	-8.376	924	14.858
		1.302	19.775	28.600

6.7.7 OVERIGE LASTEN

		Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
4.4	Overige lasten			
4.4.01	Administratie- en beheerslasten	219.607	197.480	177.963
4.4.02	Inventaris, apparatuur en leermiddelen	711.118	639.981	631.299
4.4.04	Overige lasten	527.330	562.920	693.533
		1.458.055	1.400.381	1.502.795

	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
4.4.01 Administratie- en beheerslasten			
Administratiekosten	36.300	42.667	39.650
Accountantskosten	15.198	15.000	14.828
Deskundigenadvies	82.288	38.063	34.901
PR en marketing	17.632	22.083	21.189
Telefonie- en portiekosten	55.499	68.523	52.615
Overige administratie- en beheerslasten	12.691	11.144	14.780
	219.607	197.480	177.963
Specificatie honorarium accountant			
4.4.1.1 Onderzoek jaarrekening	15.198	15.000	14.828
4.4.1.2 Andere controle opdracht	0	0	0
4.4.1.3 Fiscale adviezen	0	0	0
4.4.1.4 Andere niet-controle dienst	0	0	0
	0	0	0
4.4.02 Inventaris, apparatuur en leermiddelen			
ICT	353.093	301.639	278.473
Leermiddelen	214.761	211.000	240.612
Reproductie	113.121	103.371	84.129
Overige inventaris, apparatuur en leermiddelen	30.143	23.971	28.085
	711.118	639.981	631.299
4.4.04 Overige lasten			
Representatiekosten	7.171	9.819	6.213
Contributies	15.882	15.548	16.024
Medezeggenschapsraad	3.381	9.152	4.556
Verzekeringen	19.645	13.333	7.773
Projecten	254.168	404.143	409.733
Culturele uitgaven	71.719	61.054	64.934
Uitgaven bankrekeningen oudergelden/tso	99.186	0	113.677
Overige lasten	56.178	49.871	70.623
	527.330	562.920	693.533
Toelichting			
<u>Projecten</u> bevat de volgende posten:			
Passend Onderwijs	134.978	229.205	250.432
O ³	27.371	61.667	47.407
Overige projecten	91.819	113.272	111.894
	254.168	404.143	409.733

6.7.8 FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
5 Financiële baten en lasten			
5.1.01 Rentebaten	2.738	7.542	5.802
5.5.01 Bankkosten en rentelasten	-4.140	-2.242	-4.724
	-1.402	5.300	1.077

6.8 OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN

Naam	Juridische vorm	Statutaire zetel	Code activiteiten	Art2:403 BW	Deelname %	Consolidatie Ja/Nee
				BW Ja/Nee		
SWV Passend Onderwijs Noord-Limburg	SWV	Venlo	4	Nee	N.v.t.	Nee
VVE Talentencampus Venlo	VVE	Venlo	4	Nee	N.v.t.	Nee

6.9 WET NORMERING BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN PUBLIEKE EN SEMIPUBLIEKE SECTOR

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Stichting Fortior van toepassing zijnde regelgeving:

Het bezoldigingsmaximum in 2018 voor Stichting Fortior is 146.000 euro. Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Het individuele WNT-maximum voor de leden van de Raad van Toezicht bedraagt voor de voorzitter 15 procent en voor de overige leden 10 procent van het bezoldigingsmaximum, berekend naar rato van de duur van het dienstverband.

De berekening van de complexiteitspunten t.b.v de bezoldigingsmaxima is onderaan dit model opgenomen.

Bezoldiging topfunctionarissen

Naam	Dhr. P.H.M. van Eijk
Functie	Directeur-bestuurder
Duur dienstverband in 2018	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0
Gewezen topfunctionaris	nee
Echte of fictieve dienstbetrekking?	echte
Zo niet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?	N.v.t.

Individueel bezoldigingsmaximum **146.000**

Bezoldiging

Beloning	113.334
Belastbare onkostenvergoedingen	-
Beloningen betaalbaar op termijn	15.709

Subtotaal 129.043

-/- onverschuldigd betaald bedrag -

Totaal bezoldiging **129.043**

Motivering indien overschrijding N.v.t.

Gegevens 2017

Duur dienstverband in 2017	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2017 (fte)	1,0

Bezoldiging 2017

Beloning	109.401
Belastbare onkostenvergoedingen	-
Beloningen betaalbaar op termijn	14.946

Totaal bezoldiging 2017 **124.347**

Individueel bezoldigingsmaximum 2017 141.000

Motivering overschrijdingen bezoldigingsmaximum N.v.t.

Toezichthoudende topfunctionarissen

Naam	Dhr. A.J.A. Eikenboom	Dhr. F.W.G. Doesborg	Mevr. J.A. de Graaf	Mevr. H.G.E. Straten
Functie	Voorzitter RvT	Lid RvT	Lid RvT	Lid RvT
Duur dienstverband in 2018	1/1 - 31/12	1/1 - 30/10	1/1 - 30/6	1/1 - 30/6
Individueel WNT-maximum	21.900	14.600	14.600	14.600
Bezoldiging				
Beloning	5.000	4.167	2.500	2.500
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-	-
<i>Subtotaal</i>	<i>5.000</i>	<i>4.167</i>	<i>2.500</i>	<i>2.500</i>
-/- onverschuldigd betaald bedrag	-	-	-	-
Totaal bezoldiging	5.000	4.167	2.500	2.500
Gegevens 2017				
Duur dienstverband in 2017	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2017 (fte)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Individueel bezoldigingsmaximum 2017	21.150	14.100	14.100	14.100
Bezoldiging 2017				
Beloning	4.200	4.200	4.200	4.200
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-	-
Totaal bezoldiging 2017	4.200	4.200	4.200	4.200
Naam	Dhr. J.W.P. Meulenkamp	Mevr. M.A.H. Kremers	Dhr. H.G.A.M. Janssen	Mevr. A.H.J. in 't Zandt
Functie	Lid RvT	Lid RvT	Lid RvT	Lid RvT
Duur dienstverband in 2018	1/1 - 31/12	1/7 - 31/12	1/7 - 31/12	1/7 - 31/12
Individueel WNT-maximum	14.600	14.600	14.600	14.600
Bezoldiging				
Beloning	5.000	2.500	2.500	2.500
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-	-
<i>Subtotaal</i>	<i>5.000</i>	<i>2.500</i>	<i>2.500</i>	<i>2.500</i>
-/- onverschuldigd betaald bedrag	-	-	-	-
Totaal bezoldiging	5.000	2.500	2.500	2.500
Gegevens 2017				
Duur dienstverband in 2017	1/1 - 31/12	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Omvang dienstverband 2017 (fte)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Individueel bezoldigingsmaximum 2017	14.100	14.100	14.100	14.100
Bezoldiging 2017				
Beloning	4.200	-	-	-
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-	-
Totaal bezoldiging 2017	4.200	-	-	-

Model "Uitkeringen wegens beëindiging van dienstverband van topfunctionarissen" is niet van toepassing

Berekening complexiteitspunten

De bezoldigingsmaxima worden bepaald aan de hand van de volgende aantal complexiteitsfactoren:

Complexiteitspunten	
1) Baten	4
2) Leerlingen	3
3) Onderwijssoort	2
Totaal	9

Ingedeeld in Klasse D - bezoldigingsmaximum 146.000 euro.

6.10 NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN

Huurverplichtingen

Er is een huurovereenkomst voor het pand Wylrehofwege 11 te Venlo aangegaan: deze eindigt 31 augustus 2020.

De huurverplichting bedraagt totaal 22.952 euro per jaar (prijspeil 2018).

Ook is er een huurovereenkomst voor het pand Witte Kerk/Agnes Huynstraat 3 te Venlo aangegaan; deze wordt jaarlijks voor één jaar verlengd. De huurverplichting bedraagt totaal 963 euro per jaar (prijspeil 2018).

Voorziening duurzame inzetbaarheid

In de cao is in artikel 8A.1 in het kader van de duurzame inzetbaarheid de mogelijkheid opgenomen om met ingang van 1 oktober 2014 uren op te sparen. Voor de gespaarde uren dient, indien deze in uren of in geld opgenomen zullen worden, een voorziening gevormd te worden. Hiertoe dienen tussen werknemer en werkgever individuele afspraken gemaakt te worden. In 2018 zijn deze afspraken niet gemaakt en is er derhalve geen voorziening duurzame inzetbaarheid gevormd.

6.11 OVERIGE GEGEVENS

Bestemming van het resultaat

Vanuit de statuten zijn geen nadere bepalingen opgenomen met betrekking tot de bestemming van het resultaat. Het voorstel voor de resultaatbestemming is als volgt:

Resultaat 2018

€ 172.598 wordt toegevoegd aan de algemene reserve

€	<u>172.598</u>	totaal resultaatbestemming
---	----------------	----------------------------

6.12 GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die van invloed zijn op de waardering van de in de balans getoonde posten of het resultaat.

COLLEGE VAN BESTUUR

Dhr. drs. P.H.M. van Eijk

RAAD VAN TOEZICHT

Dhr. A.J.A. Eikenboom MBA - voorzitter RvT

Dhr. J.W.P. Meulenkamp RA RC - lid RvT

Mevr. drs. M.A.H. Kremers - lid RvT

Dhr. drs. H.G.A.M. Janssen - lid RvT

Mevr. mr. A.H.J. in 't Zandt - lid RvT

Datum vaststelling jaarrekening:

te Venlo, 28 maart 2019

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Stichting Fortior (Stichting voor Katholiek en Protestants-Christelijk Onderwijs)

Leidse Schouw 2
2408 AE Alphen aan den Rijn
Postbus 352
2400 AJ Alphen aan den Rijn

T (0172) 78 21 30
alphenaaandenrijn@vanreeacc.nl
www.vanreeacc.nl
KvK nr. 64599892

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting Fortior (Stichting voor Katholiek en Protestants-Christelijk Onderwijs) te Venlo gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Fortior (Stichting voor Katholiek en Protestants-Christelijk Onderwijs) op 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2018;
2. de staat van baten en lasten over 2018; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Fortior (Stichting voor Katholiek en Protestants-Christelijk Onderwijs) zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Geen controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5 lid 1(j) Uitvoeringsregeling WNT

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij geen controlewerkzaamheden verricht op gegevens in de WNT-verantwoording, of het ontbreken daarvan, op grond van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5 lid 1 onderdeel j Uitvoeringsregeling WNT. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- bestuursverslag;
- overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf '2.2.2 Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf '2.2.2 Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
 - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
 - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn
- het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die

voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Alphen aan den Rijn, 28 maart 2019

Van Ree Accountants

Was getekend: mr.drs. G.J. de Jong RA

6.15 GEGEVENS OVER DE RECHTSPERSOON

Algemene gegevens

Bestuursnummer	41018
Naam instelling	Stichting Fortior
Adres	
Postadres	Postbus 680
Postcode	5900 AR
Plaats	Venlo
Telefoon	077-3210002
E-mailadres	info@fortior.nl
Website	www.fortior.nl
Contactpersoon	Dhr. P.H.M. van Eijk
Telefoon	077-3210002
E-mailadres	info@fortior.nl

Gegevens scholen		Sector		Aantal leerlingen	
				01-10-18	01-10-17
03KJ	Sterrenpad 't Ven	Venlo	PO	159	160
03NU	Talentencampus Venlo bao	Venlo	PO	231	229
03OK	De Zuidstroom	Venlo	PO	226	239
03OT	De Meule	Venlo	PO	205	196
03OT	Nova Montessori	Venlo	PO	113	124
03XJ	Groeneveld	Venlo	PO	220	214
04VO	De Weiart	Arcen	PO	165	168
04VS	't Kapelke	Lomm	PO	63	68
05DV	Kleur-Rijk	Venlo	PO	73	88
05TV	School aan de Vijver	Venlo	PO	271	273
06FW	De Startbaan	Velden	PO	383	367
06IZ	Willibrordus	Venlo	PO	196	203
06NM	Taal & lent	Venlo	PO	68	75
16PD	Talentencampus Venlo sbo	Venlo	PO	80	68
				2.453	2.472